

Amaruba ga Pahulu imwa' Barumi Indangiriro

Yaga maruba ga Pahulu, gayerekiini ku bwitonde ngiisi kwe'Myazi Mijja ya Yesu iri, halinde abemeezi balonge ukukizi gimenyeesa mu bandi bandu.

Ubwa mbere, gayerekiini ngiisi kwa'bandu booshi bashwesirwi mu byaha. Kundu kwokwo, Rurema ayerekiini injira yo bangakizibwa mwo, mu kubiika Yesu kwo'bwemeere.

Ikyanya tuli mu batiizibwa mu kati ka Yesu, tuli mu yerekana ngiisi kwo tuli mu fwa ku byaha biitu, tunabe bagumaana mu kati kaage. Pahulu atuyeresiri ngiisi kwo twan-gatuula buhyahya, buzira kushubi shwekwa ne'byaha. Mukuba, Umutima Mweru gwo gukoli tutuuziri mwo. Kwokwo, tukola bahimi ba bweneene, ndaabyo ibyangaki tuhandula no'rukundo lwa Rurema.

Ha nyuma, Pahulu atuyeresiri ngiisi kwa'Bayahudi bagaki shubi yemeera Yesu, kundu bakatee m'ulahira.

Ku mbeka ya'maruba, Pahulu ayerekiini ngiisi kwa'Bakirisito bakwaniini ukuramba imbere lya Rurema. Anayandika na ngiisi kwo tukwaniini ukusimbaha abakulu be'kihugo. Na kwakundi, tukwaniini tukizi simbahana mu kati ko'rukundo.

Muziizi muguma gwi'sikamiro, guli mu Barumi 8.28: «Tuyiji kwe'kyanya abandu bali

mu ba bakuuziri Rurema, ali mu bakolera amiija mu kati ka byoshi. Mukuba, akabahamagala yenyene ku shungi zaage.»

Íbiri mwo ku bwofi

- a) Indangiriro (1.1-17)
- b) Abandu booshi babihuusiri imbere lya Rurema (1.18-3.20)
- c) Abandu bali mu haruurirwa ukuli naaho mu kuyemeera Yesu (3.21-5)
- d) Kirisito ye mu tuyeruusa (6-8)
- e) Ngiisi kwo Rurema ashungikiiri Abahisira-heeri (9-11)
- f) Ukutuula buhyahya mu kati ka Yesu (12-15.13)
- g) Pahulu ali mu gendi kolera ábatali Bayahudi, ho Kirisito atayijikiini (15.14-33)
- h) Pahulu alamusa abandu bingi, anasezerana (16)

Indangiriro

¹ Gano maruba, galyosiri imwani nie Pahulu, umukozi wa Yesu Kirisito. Rurema yenyene, ye kandaluula kwo mbe ndumwa. Anambamagala kwo ngizi menyeesa Imyazi yage Miija mu bandu.

² Iyo Myazi Miija, yo yerya yo akagwanwa alagaania abandu mu Mandiko Meeru, ku njira ya'baleevi baage. ³⁻⁴ Iyo Myazi Miija, idesiragi hi'gulu lya Nahamwitu Yesu Kirisito, Umwana wage. Ku bya'magala, Yesu

akabutwa mwi'kondo lya mwami Dahudi.*
Si ku byo'Mutima Mweru, akayerekanwa ku bushobozi kwo ali Mwana wa Rurema, mu kuzuuka mu bafwiri.

⁵ Ku njira ya Yesu Kirisito, n'gabonerwa ulukogo, nanatoolwa kwo mbe ndumwa yage. Kwokwo, lyo ngizi múmenyeesa mu bandu ba'mahanga gooshi, gira bamúyemeere, banakizi músimbaha, halinde analonge ubulangashane. ⁶ Na niinyu kwakundi, Rurema akamùhamagala kwo mube mu bandu ba Yesu Kirisito.

⁷ Kwokwo, ngweti ngamùyandikira, mwe bandu be'Rumi. Rurema amùkuuziri, keera akanamùhamagala kwo mube bandu baage bataluule. Daata Rurema, na Nahamwitu Yesu Kirisito, bakizi mùgashaanira! Banakizi mùheereza no'mutuula.

Pahulu akumbula Abakirisito be'Rumi

⁸ Ubwa mbere, ndoziizi ukutanga kongwa imwa Rurema wani hi'gulu liinyu, mu kati ka Yesu Kirisito. Mukuba, umwazi gwo'bwemeere bwinyu, keera gwalumbuuka mu mahanga gooshi. ⁹ Rurema ayiji ngiisi kwo nyamiri ndi mu mùhuunira imwage. Na ndi mu múkolera ku mutima gwani gwoshi, mu kukizi menyeesa abandu Imyazi Miija yo'Mwana wage. ¹⁰ Kwokwo, nyamiri ndi mu huuna Rurema, kwo leero anyigulire injira yo'kuyija ne'yo munda imwinyu, iri angalooza. ¹¹ Ndyagagi

* **1:3-4** 1.3-4 Dahudi Abahisiraheeri bâli kizi langaalira kwo Rurema agabatumira Lukiza wa mwi'kondo lya mwami Dahudi.

ne'kyedu bweneene kyo'kuyiji mùbona, Iyo mulonga ukugashaanirwa mu mitima yinyu, munakanibwe. ¹² Ndoziizi kwo nimùkanie mu bwemeere bwinyu. Na naani kwakundi, na nganibwe no'bwe mwinyu.

¹³ E beene witu! Ndoziizi mumenye bwija kwo'bugira kingi, nâli kizi shungika kwo ngayija iyo munda imwinyu. Haliko, nâli kizi hangirirwa. Kiri na buno, ngi hangiriirwi. Na íbitumiri ndoziizi ukuyija yo, gira ngalonge umwimbu mu kati kiinyu, nga kwo keera n'gagulonga na mu bandi ábatali Bayahudi.

¹⁴ Bingwiriiri ngizi kolera abandu booshi, baba ábakoli genderiiri, kandi iri ábatazi genderera. Baba ábakoli somiri, kandi iri ábatasomiri. ¹⁵ Kwokwo, na niinyu mwe mutuuziri mu kaaya ke'Rumi, ndi ne'kyedu bweneene kyo'kuyiji mùyigiriza Imyazi Miija.

Imyazi Miija, buli bushobozi bwa Rurema

¹⁶ Iyo Myazi Miija, ndagweti ngaafwa ishoni hi'gulu lyayo! Mukuba, iri mwo'bushobozi bwa Rurema. Ku njira yayo, agweti agaakiza ngiisi úli mu múbiika kwo'bwemeere, ukutondeerera ku Bayahudi, halinde ukuhisa na ku bandu be'gindi milala. ¹⁷ Iyo myazi miija iri mu yerekana ngiisi kwa'bandu bangakwanana imbere lyage. Kuli ku njira yo'bwemeere naaho, ukulyokera ku ndondeko halinde ukuheza. Biri nga kwo bikayandikwa, ti: «Umundu, iri angaba akwaniini imbere Iya Rurema, agaramba ku njira yo'kumúbiika kwo'bwemeere.†»

† **1:17** 1.17 Habakuki 2.4.

Rurema arakarira abandu

¹⁸ Yaho mwi'gulu, Rurema akolaga mu yerekana uburaakari bwage. Mukuba, abandu bagweti bagamúgayiriza, iri banakizi yifunda mu bikoleere. Yiby ibikoleere byabo, byo biri mu buza ukuli kwage kutamenyeekane. ¹⁹ Ngiisi byo bangamenya hi'gulu lyage, keera abayereka byo ku bweranyange, binakoli bonekeriiri imwabo. ²⁰ Ukulyokera ho Rurema akabumbira ikihugo, abandu bashobwiri ukumenya bwija hi'gulu lyo'bushobozi bwage bwe'myakuula. Bashobwiri ukumenya na ngiisi kwo ali. Kundu ubushobozi bwage, no'kundu kwage, bitali mu boneka, haliko abandu bangabimenyera bwija ku njira yo'kuyitegeereza ku byo akabumba. Ku yukwo, batahiiti igambo lyo bangayifwongooza mwo.

²¹ Yabo bandu, kundu bâli yiji-yiji Rurema, haliko batakamúhuuza kwo ye Rurema. Batanamútangira kongwa. Si nzaliro zaabo, zanaba za busha. Imitima yabo, yanahwijikala, yanayidika mwe'kihulu. ²² Kundu bâli kizi yihaya kwo bali banabwenge, kiziga bo bahwija ábaheka! ²³ Yabo bandu bakaleka ukuhuuza Rurema, anali ye tâye fwe. Banakizi yikumba imigisi ikagirwa ku njusho ya'bandu, banali ba kufwa. Banakizi yikumba na íshushiini no'tunyuni, na íshushiini ne'nyamiishwa, na íshushiini na íbiri mu yibulula.

²⁴ Kyanatuma Rurema agabaleka bakizi yidulumbika mu ngiisi mabi go bayifwijiri mu mitima yabo, halinde banakizi yeruzania mu bihigo.

²⁵ Bakaleka ukukulikira ukuli kwa Rurema, banakizi yifunda mu bibeessa. Banakizi yikumba ibikalemwa, iri banakizi bikolera, ho bangayikumbiri Umulemi yenyene. Anali ye kwiriiri ukukizi yivugwa imyaka ne'myakuula. Bikizi ba kwokwo!

²⁶ Kwokwo, Rurema anabaleka, bakizi yifwija ibiri mu teezania ishoni. Abakazi banaleka ukukizi menyana na bayiba, banakizi girirana kwe'bihigo boonyene kwa boonyene. ²⁷ Abashosi nabo, bakakizi leka ukumenyana na bakaabo, banakizi lungumirirwa abaabo bashosi, iri banakizi girirana kwe'bihigo. Kyo kitumiri bali mu longa ikihano ikibakwaniini.

²⁸ Aahago! Bwo bakalahira ukumenya Rurema nga ngiisi kwo ali, kyanatuma naye agabaleka bakizi kulikira inzaliro zaabo izisherebiiri, halinde banakizi yifunda mu bitali nga byo. ²⁹ Bakoli yijwiri mwo ngiisi bihigo, na ngiisi mabi. Balyagagi bazizi be'bindu, na banabitatalwe. Banayijwiri mwo ngiisi luugi, no'bwitani, ne'milongwe, no'bulyalya, no'mujina. Bagweti bagakizi gambana, ³⁰ no'kukizi yunulana. Banashombiri Rurema. Banakoli ba mbara, iri banayidundulika no'kuyihaya. Bagweti bagakizi yiga izindi-zindi njira zo bangakizi kola mwa'mabi. Batagweti bagasimbaha ababusi baabo. ³¹ Bakoli ba bishuzi. Banakoli ba ngalagaaja. Batanahiiti ikimino, batanali mu bonerana ulukogo. ³² Bayiji-yiji kwo Rurema abisiri ulubaaja, kwe'kyanya abandu bagweti bagayifunda mu mwene yibyo, bakwiriiri bayitwe. Kundu

kwokwo, baki genderiiri ukukizi bigiriirira naaho. Ne'kyanya abandi nabo bali mu bigira, bali mu badumeereza.

2

Ngiisi kwo Rurema agaatwa imaja za'bandu

¹ Ewe! Kundu ugweti ugatwira uwinyu ulubaaja, haliko na wenyene ulyagagi muhubi! Ee! Ikyanya ugweti ugatwira uwinyu ulubaaja kwo agira amabi malebe, uli mu ba waluyitwira wenyene. Mukuba, na naawe uli mu gira gaago-gaago! ² Tuyiji kwe'kyanya Rurema ali mu twa imaja za abali mu gira amabi mwene yago, ali mu batwira zo mu kati ko'kuli. ³ Si uli mundu ngana! Aaho! Ikyanya uli mu twiraga abiinyu ulubaaja mbu bagira amabi, unabe uki gweti ugaagira gaago-gaago, ka utoniri kwo ugakenga ikihano kya Rurema? Aahabi! Bitagaaziga! ⁴ Si Rurema, agweti agakugirira bwija mu kukizi kugooyera ku bwigenderezi bwoshi. Kundu kwokwo, utamutwaziizi! Aahago! Ka utayiji kwo'bwija bwage, bwo bwangatuma ugatwikira ku byaha byawe?

⁵ Si ulyagagi mundagabika! Keera wanayumya umutima gwawe! Ku yukwo, ugweti ugayibikira ikihano kihamu ngana-ngana ku lusiku lwo Rurema agayerekana uburaakari bwage. Ee! Rurema agaatwa imaja za'bandu ku njira ikwaniini. ⁶ «Aganahemba ngiisi mundu ukukulikirana na ngiisi byo ali kizi kola.*» ⁷ Baguma bali mu fitirwa mu kukizi gira amija,

* 2:6 2.6 Zaburi 62.12; Migani 24.12.

bwo baloziizi kwo bâte longe ubulangashane, no'lushaagwa, no'bulamu úbutâte male. Yabo, bo Rurema aye heereze ubulamu bwe'myaka ne'myakuula. ⁸ Abandi bagweti bagayikundirira. Batanali mu twaza ibyo'kuli. Si bagweti bagayifunda naaho mu mabi. Yabo bandu, Rurema agabahaniiriza ku buraakari bwage. ⁹ Ikyanya bali mu yifunda mu mabi, bamenye kwo bâte ki gookere mu malibu, ukutondeerera ku Bayahudi, halinde ukuhisa ku bandu be'gindi milala. ¹⁰ Haliko, ikyanya bali mu gira amiija, bâte longe ubulangashane, no'lushaagwa, no'mutuula, ukutondeerera ku Bayahudi, halinde ukuhisa ku bandu be'gindi milala. ¹¹ Mukuba, Rurema, ndaayo ndoola ahiiti.

¹² Ikyanya abandu bali mu gira ibyaha buzira kumenya Imaaja za Musa, bâte teereke buzira kuzilegwa kwo. Haliko abaabo, ikyanya bagweti bagayifunda mu byaha, banakoli yiji Imaaja za age, boohe, bagatwirwa ulubaaja ukukulikirana na ngiisi kwo zidesiri. ¹³ Ee! Yabo ábali mu yuvwa Imaaja naaho, batali bo bakwaniini imbere lya Rurema. Si ngiisi ábagweti bagazisimbaha, booki bo bakwaniini imbere lyage! ¹⁴ Balya ábatali Bayahudi, batahiiti Imaaja za Musa. Kundu kwokwo, hali ikyanya ingesho zaabo ziri mu ba zikulikiriini na yizo maaja. Ee! Bali mu ba bakoli zihiti, kundu bataziyiji. ¹⁵ Banabe bakoli yerekiini kwo bye'maaja ziloziizi, bikoli yandisirwi mu mitima yabo. Kiri ne'mitono yabo, nayo iri mu yerekana kwo zibakola mwo. Mukuba, hali ikyanya imitono yabo iri mu balega. Hali ne'kyanya iri mu babwira kwo

bagira bwija. ¹⁶ Yibi byoshi, kwokwo kwo bigaaba, ku lusiku lwo Rurema âye twe imaaja za ibibishamiri mu mitima ya'bandu. Agaazitwa ku njira ya Yesu Kirisito, ukukulikirana ne'Myazi Miija yo ndi mu yigiriza.

Ubulyalya bwa'Bayahudi baguma

¹⁷ Aaho! Kutagi naawe? Ugweti ugayihaya kwo uli Muyahudi, na kwo uli mundu wa Rurema. Mbu unagweti ugayihega ku maaja za Musa. ¹⁸ Unagweti ugadeta kwo uyiji ngiisi byo Rurema aloziizi. Na kwo usobanukiirwi na ngiisi ibikwaniini, bwo keera ukabiyigiriz-ibwa mu maaja zaage. ¹⁹ Unagweti ugayiyu-vwa kwo we mu rongooro imbumi, na kwo we mu molekera ábakiri mu kihulu. ²⁰ Unali mu yiyuvwa kwo we mu yigiriza abahwija, na'baana. Mbu bwo mu yizo Maaja mwo uhiiti ubumenyi bwoshi, no'kuli kwoshi. ²¹ Aahago! Bwo uli mu yigiriza abandi, ka utangayiyigiriza wenyene? Si ugweti ugayigiriza abandi kwo batakizi zimba. Aaho! Ka na naawe utakiri mu zimba? ²² Unagweti ugabwira abandi kwo batakizi shuleha. Ka na naawe utakiri mu shuleha? Unagweti ugashombereza imigisi. Si wehe, ka utakiri mu genda ugazimba ibiri mu mbeero zaayo? ²³ Unagweti ugayihaya bweneene kwo uhiiti Imaaja za Rurema. Aahago! Ikyanya uli mu zihubira, ka utagweti ugamúgayiriza? ²⁴ Biri nga kwo biyandisirwi, ti: «Mwe Bayahudi, mwe mutumiri iziina lya Rurema ligweti ligashembu-ulwa mu bandu be'gindi milala.†»

† 2:24 2.24 Hisaaya 52.5; Hezekyeri 36.22.

²⁵ Iri wangakizi simbaha Imaaja za Rurema, lyoki ukutenguulwa kwawe, kugaaba na'kamaro. Haliko, iri wangakizi zihubira, ugaaba ngo'mundu útakatenguulwa.

²⁶ No'mundu útakatenguulwa kwakundi, iri angaba ali mu simbaha imaaja, ka atangaharuurwa ngo'mundu keera úkatenguulwa? ²⁷ Ee! Umundu mwene uyo, kundu atatengwirwi ku magala, si ali mu gira ngiisi kwe'maaja ziloziizi. Yehe, ye gaatuma ugatwirwa ulubaaja kwo wazihubira, kundu we hiiti amandiko gaazo, we na koli tengwirwi.

²⁸ Umuyahudi, atangaharuuragwa kwo ali Muyahudi nirizina ku bikagirwa ku magala gaage. No'kutenguulwa kwa nirizina, nakwo kutali mu ba ku byagirwa ku magala. ²⁹ Si Umuyahudi nirizina, ali mu ba Muyahudi ku biri mu mutima gwage. No'kutenguulwa kwage, nakwo kuli mu girwa mwomwo mu mutima, ku njira yo'Mutima Mweru. Si kutakulikiriini na ibiyandisirwi mu maaja! Umuyahudi nirizina, atali mu huuzibwa na'baabo bandu. Si yehe ali mu huuzibwa na Rurema yenyene!

3

Rurema ayamiri ali mwemeera

¹ Balya Bayahudi, ka ndaakiko kamaro ko bahiiti? Kandi iri, ka ndaakiko kamaro mu kutenguulwa? ² Ee! Yibyobyombi, bikiri mu ba na'kamaro bweneene mu kati ka byoshi! Ubwa mbere, Abayahudi bo bakasikirizibwa amagambo ga Rurema. ³ Aaho! Kutagi kwo bigaaba,

bwo baguma baabo batakaba bemeera? Ka byangakoli tuma Rurema naye atagaki ba mwe-meera? ⁴ Nanga! Rurema, ayamiri amenyeki-ini kwo ali wo'kuli, kundu ngiisi mundu ali munabibeessa, nga kwo biyandisirwi kwokuno: «Ngiisi kyanya uli mu deta,

ukizi yerekana kwo uli wo'kuli!

Na ngiisi kyanya kyo uli mu legwa,

ukizi ba ni'gambo lye'kisindiro!*

⁵ Hali ikyanya umundu angabuuza kwokuno: «Ikyanya tuli mu gira amabi, lyo Rurema alonga ukuyerekanwa ku bweranyange kwo ali mu gira ibikwaniini. Aahago! Ka kwokwo twangadeta mbu Rurema keera ayanga ulubaaja mu kutuhana?» ⁶ Naani, ti: «Nanga! Nga Rurema angabiiri atali wo'kuli, kuti kwo angaki twa imaaja za abali mu kihugo?»

⁷ Ulya mundu, hali ikyanya angashubi bu-
uza, ti: «Ibibeessa byani, byo bitumiri ukuli
kwa Rurema kuli mu boneka ku bweranyange,
halinde alonge mwo'bwivuge. Aaho! Ki-
tuma kikagi ngiri mu twirwa ulubaaja kwo ndi
munabyaha?» ⁸ Iri byangabiiri kwokwo, abandu
bangadesiri kiri na kwokuno: «E balya, tukizi
yifunda mu mabi, gira lya'miija gaba.» Bandu
baguma, bali mu genda bagatubangaaniza mbu
tugweti tugaadeta kwokwo. Yabo, ehee! Bagaki
hanwa, nga kwo bibakwaniini.

Ndaaye mundu úkwaniini imbere lya Rurema

⁹ Aahago! Ka kwokwo kuli kudeta kwo twe Bayahudi twe biija ukuhima abandu be'gindi

* 3:4 3.4 Zaburi 51.4.

milala? Nanga! Kiri ne'hiniini! Si keera twamùyereka ku bweranyange kwa'Bayahudi, kuguma na'bandu be'gindi milala, booshi bali mwi'dako lyo'bushobozi bwe'byaha, ¹⁰ nga kwo biyandisirwi kwokuno:

«Ndaaye mundu úkwaniini, kiri no'muguma.

¹¹ Ndaanaye úsobanukiirwi ne'bya Rurema.

Ndaanaye úli mu múlooza.

¹² Si booshi keera bakahabuka, banakoli sherebiiri.

Ndaaye úli mu gira amiija, kiri no'muguma.†»

¹³ «Ibikorokoro byabo, biri mu ba nge'shinda íziyanuusiri.

Ne'ndimi zaabo, ziri mu kizi deta amagambo go'bulyalya.‡»

«Amagambo gaabo, gali mu yitana nga manjokanjoka ge'bihoma.§»

¹⁴ «Utunwa twabo, tuyijwiri mwa'madaaki, na'magambo go'kushombana.*»

¹⁵ «Bali mu tibitira iwa kuyona umuko.

¹⁶ Ngiisi ho bali mu lengaga, bali mu yangaaza abandu, banabasige mu makuba.

¹⁷ Ibyangaleeta umutuula, batabiyiji.†»

¹⁸ «No'kuyoboha Rurema, kutabali mwo.‡»

¹⁹ Tuyiji kwe'Maaja zidesiri imwa ábali mwi'dako lyazo, gira lya'bandu booshi bakatwirwe ulubaaja imbere lya Rurema. Hataganaba umundu úgaaba ni'gambo lyo agayifwongooza mwo imbere lyage.

† **3:12** 3.12 Zaburi 14.1-3; 53.1-3; Mwigiriza 7.20. ‡ **3:13** 3.13

Zaburi 5.9. § **3:13** 3.13 Zaburi 140.3. * **3:14** 3.14 Zaburi

10.7. † **3:17** 3.15-17 Zaburi 59.7-8. ‡ **3:18** 3.18 Zaburi 36.1.

²⁰ Ndaaye mundu úwangaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lya Rurema, mbu bwo agweti agakulikiriza Imaaja. Si umukolwa gwazo, guli gwa kuyereka abandu kwo bali banabyaha.

Tuli mu kwanana imbere lya Rurema ku bwemeere

²¹ Buno, keera Rurema akayerekana injira ya'bandu bangakwanana kwo imbere lyage. Kutanali ku njira ya ziryamaaja za Musa, kundu ziri mu gitangira ubumasi, kuguma na íbikayandikwa mu kati kaazo, na mu bitaabo bya'baleevi. ²² Mukuba, ikyanya abandu bali mu biika Yesu Kirisito kwo'bwemeere, lyoki lya Rurema agweti agabaharuura kwo bakoli kwaniini imbere lyage. Ndaanayo ndoola yo Rurema ali mu gira ha kati ka'bandu. ²³ Si abandu booshi keera bakagira ibyaha, banakoli buliirwi no'bulangashane bwa Rurema. ²⁴ Kwokwo, na booshi bangakoli kwanana imbere lyage, ku njira yo'lukogolwage. Ee! Yesu Kirisito ye mu tulyosa mu bushobozi bwe'byaha biitu. ²⁵ Rurema akatanga Kirisito, libe ituulo lya'kuyonwa umuko hi'gulu lye'byaha bya'bandu. Kwokwo, ikyanya abandu bagamúbiikaga kwo'bwemeere, bagalonga ukukogwa. Mu kugira kwokwo, Rurema akayerekana kwo ali mu gira íbikwaniini. Mukuba, yaho keera, âli kizi yigenderera, buzira kutwaza ibyaha bya'bandu bâli kizi gira. ²⁶ Haliko buno, akola mu biloleekeza, gira ayiyerekane ku bweranyange kwo ali mu gira íbikwaniini, na kwo ali wo'kuli.

Mukuba, ikyanya abandu bagaaba babiisiri Yesu kwo'bwemeere, lyoki lyo ali mu baharuura kwo bakoli kwaniini imbere lyage.

²⁷ Kwokwo, bikagi byo twangaki yihayira kwo? Si ndaabyo! Kituma kiki? Mukuba, ikyanya tuli mu gira mbu tusimbahe imaaaja, Rurema atatutwaziizi. Si ali mu lola ku bwemeere bwitu naaho! ²⁸ Keera twamuyereka kwa'bandu ababiisiri Rurema kwo'bwemeere, bo bakoli kwaniini imbere lyage. Si kutali ku njira yo'kukulikiriza Imaaaja. ²⁹ Aahago! Ka Rurema, ali Rurema wa'Bayahudi naaho? Nanga! Si ali Rurema na wa'bandu be'gindi milala kwakundi! Ee! Nabo, ali Rurema wabo! ³⁰ Mukuba, hali Rurema muguma naaho. Ne'kyanya abandu bali mu múbiika kwo'bwemeere, lyo bali mu ba bakoli kwaniini imbere lyage, baba Bayahudi, kandi iri abandu be'gindi milala. ³¹ Aahago! Ikyanya tuli mu biika Yesu kwo'bwemeere, ka kwo kudeta kwo twayita Imaaaja zaage? Nanga! Ikyanya tuli mu ba no'bwemeere, lyo tuli mu ba no'bushobozi bwa ukugira ngiisi bye'Maaja ziloziizi!

4

Ukukwanana kuli ku bwemeere

¹ Aaho! Tudete kutagi hi'gulu lya shokuluza witu Hiburahimu? ² Nga angabiiri akwaniini imbere lya Rurema ku byo âli kizi gira, angabiiri ni'gambo lyo angayihayiri kwo. Kundu kwokwo, atagayihaya imbere lya Rurema! ³ Si mu Mandiko Meeru, biyandisirwi kwokuno: «Hiburahimu âli yemiiri Rurema, kyanatuma

Rurema agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage.*» ⁴ Ikyanya umukozi ali mu ba keera akola, imbembo yage itangaki haruurwa kwo agihaabwa ku busha. Si iri mu haruurwa nga mwenda úgwayishulwa. ⁵ Kundu kwokwo, hali ikyanya umundu atakiri mu lola ku mikolezi yage, anabe akoli yemiiri Rurema, kwo Rurema ali mu koga abanabyaha. Bwo'mundu mwene uyo ayemiiri Rurema, kigaa-tuma agaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lyage. ⁶ Mwami Dahudi akadeta gaago magambo, kwo'mundu ahiriirwi, ikyanya Rurema agweti agamúharuura kwo akoli kwaniini imbere lyage. Umundu mwene uyo, Rurema atali mu lola ku mikolezi yage, nga kwo biyandisirwi kwokuno:

⁷ «Bahiriirwi, ngiisi ábakakogwa amahube gaabo.

Ne'byaha byabo, byanatumbikirwa.

⁸ Ahiriirwi, ye Nahano atâye ki múharuurire ibyaha byage.†»

⁹ Aahago! Yabo bahiirwa, ka bali mu ba mu batengwirwi naaho? Nanga! Bali mu ba kiri na mu batatengwirwi kwakundi. Mukuba, keera twadeta kwo Hiburahimu akaharuurwa kwo akoli kwaniini imbere lya Rurema hi'gulu lyo'kumúbiika kwo'bwemeere. ¹⁰ Ikyanya akakwanana imbere lya Rurema, kukaba ku kyanya kibihi? Ka ku kyanya âli mali tenguulwa, kandi iri ku kyanya atâli zaazi tenguulwa? Atakakwanana ku kyanya âli mali tenguulwa.

* **4:3** 4.3 Ndondeko 15.6. † **4:8** 4.7-8 Zaburi 32.1-2.

Nanga! Si kukaba ku kyanya atâli zaazi tenguulwa! ¹¹ Kwokwo, yukwo kutenguulwa kwa Hiburahimu, kyâli riiri kyereso naaho, kyo'kuyerekana ku kasiisa kwo âli mali kwanana imbere lya Rurema ku kyanya atâli zaazi tenguulwa, bwo âli kola no'bwemeere. Ku yukwo, Hiburahimu ye yishe wa booshi ábabiisiri Rurema kwo'bwemeere buzira kutenguulwa, halinde lyo nabo, balonga ukukwanana imbere lyage. ¹² Hiburahimu, ye na yishe wa ábali mu tenguulwa kwakundi. Si kutali yukwo kutenguulwa kwabo, kwo kutumiri ali yishe. Si ali yishe, bwo nabo bali mu ba no'bwemeere, nga kwo naye âli mali gwanwa abuhiiti ku kyanya atâli zaazi tenguulwa.

Ubwemeere bwa Hiburahimu

¹³ Rurema akalagaania Hiburahimu, kuguma na'bandu ba mwi'kondo lyage, kwo agabaheereza amahanga gooshi, gabaagage ge'mwabo. Yugwo muhango, íbitumiri Hiburahimu akaguhaabwa, kutali mbu bwo âli kizi kulikiriza imaaja. Si akaguhaabwa, bwo âli koli kwaniini imbere lya Rurema hi'gulu lyo'kumúbiika kwo'bwemeere. ¹⁴ Iri abandu bangahaabwa byo Rurema ali mu balagaania ku njira yo'kukulikiriza imaaja, iri ndaakiko kamaro ko'kuba no'bwemeere. Iri kiri ne'mihango yage, iri ya busha. ¹⁵ Mukuba, imaaja ziri mu letera abandu ikihano. Haliko, áhatali imaaja, iri ndaazo zo'mundu angahubira.

¹⁶ Kwokwo, bwo tukoli biisiragi Rurema kwo'bwemeere, kyo kitumiri tuli mu haabwa

umuhango. Yugwo muhango, tuli mu guhaabwa nga kigabi, gunayame guhaabirwi abandu booshi ba mwi'kondo lyage, baba ábakayiji yaki-ira Imaaja za Musa, kandi iri abandu be'gindi milala ábakola no'bwemeere nga bwobulya bwa Hiburahimu. Mukuba, tweshi, Hiburahimu ye daata. ¹⁷ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Keera n'gakubiika ube yishe we'milala mingi.‡» Kwokwo, bwo Hiburahimu akabiika Rurema kwo'bwemeere, kyo kitumiri ye daata wa tweshi imbere lyage. Yoyo Rurema, ali mu holoolola abafwiri, bashubi ba bagumaana. Ye nali mu gwanwa adeta hi'gulu lya íbitazindi ba ho, nga bikoli ba ho!

¹⁸ Ikyanya Hiburahimu âli langaliiri Rurema, byâli riiri ku bitangalangaliirwi. Kyanatuma ye gayiji ba yishe we'milala mingi, nga kwo âli mali gwanwa abwirwa kwokuno: «Abandu ba mwi'kondo lyawe bagaluguuka bweneene!§»

¹⁹ Hiburahimu, ikyanya âli yemiiragi, atakay-oloha, kundu âli kola mushaaja bweneene nga we'myaka igana. Ee! Âli bwini kwa'magala gaage gakola nga gafwiri. Kiri na mukaage Saara, âli gumbiri. ²⁰ Kundu kwokwo, ikyanya Hiburahimu akalonga umuhango imwa Rurema, atanaba ne'mbuzi-mbuzi hi'gulu lyagwo. Si âli kaniriiri mu kubiika Rurema kwo'bwemeere, iri anakizi múyivuga. ²¹ Mukuba, ngiisi byo Rurema akamúlagaania, âli riiri na'kasiisa kwo Rurema ali no'bushobozi bwo'kumúgirira byo.

²² Kyanatuma Rurema «agamúharuura kwo

‡ 4:17 4.17 Ndondeko 17.5. § 4:18 4.18 Ndondeko 15.5.

akoli kwaniini imbere lyage.» ²³ Yago magambo «mbu âli koli kwaniini imbere lyage», gatakayandikwa hi'gulu lya Hiburahimu naaho. ²⁴ Si na nyiitu, gakayandikwa hi'gulu liitu! Mukuba, na nyiitu, tuyemiiri kwo Rurema akazuula Nahamwitu Yesu mu bafwiri, kinatumiri Rurema agatuharuura kwo tukoli kwaniini imbere lyage. ²⁵ Yesu akatangwa ayitwe hi'gulu lye'byaha biitu. Anazuulwa, gira lyo nyiitu tukalonge ukukwanana imbere lya Rurema.

5

Tukola no'mutuula imwa Rurema

¹ Bwo tukoli biisiri Rurema kwo'bwemeere, tukoli kwaniini imbere lyage. Na buno, tukoli ba no'mutuula twe naye, ku njira ya Nahamwitu Yesu Kirisito. ² Na ku njira ya bwobwo bwemeere bwitu, Yesu akatugashaanira mu lukogo lwa Rurema, lunali lwo tuki tuuziri mwo buno. Tunakoli shambiiri mu kulangaalira kwo twâye ki shangiire ku bulangashane bwa Rurema. ³ Tugweti tugashambaala kiri na mu malibu giitu. Mukuba, tuyiji kwo yago malibu, gali mu tutabaala ukuyihangaana. ⁴ Na bwo tuyihangiini, kyo kitumiri tukoli tungiini. Na bwo tukoli tungiini, tukola no'mulangaaliro. ⁵ Na yugwo mulangaaliro, gutagweti gugatuhebuuza. Mukuba, Rurema, keera akatuheereza Umutima Mweru, iri anayonera urukundo lwage mu mitima yitu.

⁶ Yahô keera, twâli ki tuuziri buzira Rurema, na buzira ubulyo bwo twangayitabaala mwo. Haaho, Kirisito anayiji tufwira, ku kyanya

íkikwaniini. ⁷ Biri mu ba bikayu bweneene, mbu'mundu afwire uwabo, kundu uyo wabo angaba ali mundu úkwaniini. Ngeeka umundu angayihebuura mu kufwira uwabo, iri uyo wabo angaba ali mundu mwija bweneene. ⁸ Haliko, Rurema akayerekana ngiisi kwo atukuuziri bwe-neene, bwo akatuma Kirisito ayiji tufwira, ku kyanya twâli ki tuuziri mu byaha.

⁹ Na bwo tukoli kwaniini imbere lya Rurema hi'gulu lyo'muko gwa Yesu, ka itali yo haahe kwo Yesu âye tukize mu buraakari bwa Rurema! ¹⁰ Ee! Ikyanya twâli ki riiri bagoma ba Rurema, tukanywaniisibwa na Rurema ku njira yo'lufu lwo'Mwana wage. Aaho! Ka itali yo haahe kwo tugakizibwa, bwo'yo Mwana wage akola mugumaana! ¹¹ Tukola mu kizi shambaalira Rurema mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito, bwo Yesu keera akatunywaniisa twe naye.

Hadamu na Kirisito

¹² Ibyaha bikayingiraga mu kihugo ku njira ya Hadamu.* Ne'kyanya bikaba bikola mwo, byanakileeta mwo'lufu. Kwokwo, kwo'lufu lukakwira mu bandu booshi, bwo booshi bâli kizi gira ibyaha. ¹³ Yibyoy byaha, byâli kola mu kihugo, kiri na ku kyanya Musa atâli zaazi haabwa imaaaja. Ku yikyo kyanya, Rurema atâli kizi biloleekeza, bwe'maaja zitâli zaazi ba ho. ¹⁴ Kundu kwokwo, Narufu âli kizi ba no'bushobozi hi'gulu lya'bandu, ukulyokera ku kyanya kya Hadamu, halinde ukuhisa ku kyanya kya Musa. Yubwo bushobozi bwage,

* **5:12** 5.12 Hadamu mu kigiriki: mundu muguma.

bwâli kizi ba hi'gulu lya'bandu booshi, kiri na ábatakahubira ulubaaja, nga kwo Hadamu akaluhubira imbere lya Rurema. No'yo Hadamu, âli riiri mugani gwo'gundi mundu úwâli lindiri-irwi kwo agayija, ye Yesu.

¹⁵ Ku yukwo, halyagagi ulubibi. Mukuba, ubuhube bwa Hadamu, butashushiini ne'kigabi kyo Rurema ali mu haana ku busha. Mukuba, yubwo buhube bwa Hadamu, bwo bukaleeta ulufu mu bandu booshi. Haliko, ibyo tuli mu longa ku lukogo ukulyoka Rurema byo bihimiri ulufu. Mukuba, abandu bingi baka-longa ikigabi kyo'kulama ku lukogo lwo'yo gundi mundu muguma, Yesu Kirisito! ¹⁶ Kwo na kwokwo, umwama úgukaleetwa ne'kyaha kya Hadamu, nagwo gutali nge'kigabi kyo Rurema ali mu haana. Mukuba, ikyaha kiguma kya Hadamu, kyo kikatuma abandu booshi bagakizi twirwa ulubaaja kwo bahanwe. Haliko, ikyanya amahube ga'bandu gakaba gakoli luguusiri, Rurema anabaheereza ikigabi ku busha kwo bangakoli kwanana imbere lyage.

¹⁷ Ikyanya ulya mundu muguma Hadamu akagiraga ubuhube, kyanatuma Narufu agalonga ubulyo bwo'kutwala hi'gulu lya'bandu booshi. Kundu kwokwo, ikyanya abandu bali mu yakira ubugashaane bwa Rurema, halinde banabe bakoli kwaniini imbere lyage ku busha, lyoki bagakizi twala mu bulamu, ku njira yo'lya gundi mundu muguma, Yesu Kirisito!

¹⁸ Yubwo buhube buguma, bwo bukatuma abandu booshi bagatwirwa ulubaaja kwo bahanwe. Kwo na kwokwo no'mukolezi muguma

úgukwaniini, gwanayiji tuma abandu booshi bangakoli kwanana imbere lya Rurema, banalonge ukulama. ¹⁹ Bwo'yo mundu muguma akatenguha imbere lya Rurema, kyanatuma yabo bandu bingi bagaaba banabyaha. Kundu kwokwo, uyo gundi mundu muguma, yeki akasimbaha Rurema. Kyanatuma abandu bingi bagaharuurwa kwo bakoli kwaniini.

²⁰ Zirya maaja, zikabiikwa mu bandu, gira lye'byaha bibaluga mwo. Na kundu ibyaha bika-baluga mwo, haliko ulukogo lwa Rurema nalwo lwanakaviiriza ukuluguuka. ²¹ Mu kusiguusa, ibyaha byâli kizi kandamira abandu, halinde abandu banakizi fwa. Haliko bunu, ulukogo lwa Rurema lwo lukoli twaziri. Kwokwo, tukoli kwaniini imbere lya Rurema, twanâye longe ukulama imyaka ne'myakuula ku njira ya Nahamwitu Yesu Kirisito.

6

Tukizi fwa ku byaha, tunalame ku Kirisito

¹ Kwokwo, tudetage kuti? Bwo'lukogo lwa Rurema lukoli tuluguusiri mwo, ka tugenderere ukukizi yifunda mu byaha? ² Nanga! Si ku luhande lwe'byaha, tukoli fwiri! Aaho! Kuti kandi kwo twangaki genderera ukubituula mwo? ³ Aaho! Ka mutayiji kwe'kyanya tukabatiizibwa mu kati ka Yesu Kirisito, lyo tukabatiizibwa mu lufu lwage? ⁴ Ee! Ho na haaho, lyo tukaziikwa kuguma naye. Kwokwo, lyo tukalonge ukulama ku njira mbyahya, nga kwo Kirisito naye akalonga ukulama buhyahya

mu kuzuulwa mu bafwiri ku bushobozi bwa'kahebueza bwa Yishe!

⁵ Bwo tukoli fwiri kuguma na Kirisito, twâye lamanwe, mu kuzuuka mu bafwiri.

⁶ Tunayijagi kwe'ngesho ziitu za keera, nazo keera zikayitirwa ku kibambo kuguma na Kirisito, gira lyo'bushobozi bwe'byaha bush-ereezibwe. Kwokwo, lyo tutaki be baja be'byaha.

⁷ Ee! Umundu, iri angaba keera afwa, iri atakiri mu bushobozi bwe'byaha.

⁸ Kwokwo, na nyiitu, bwo tukoli fwiri mu kati ka Kirisito, tuyemiiri kwo tunganalamanwa.

⁹ Mukuba, tuyiji kwo Kirisito keera akazuulwa mu bafwiri, atanâye shubi fwa. Na Narufu, ataki hiitagi ubushobozi hi'gulu lyage! ¹⁰ Ikyanya Kirisito akafwa, akafwa lyeryo liguma naaho hi'gulu lye'byaha. Na buno, akoli lamiri hi'gulu lya Rurema.

¹¹ Kwokwo, na niinyu, ku luhande lwe'byaha, mukizi yiharuura kwo mukoli fwiri, na kwo mukoli lamiri hi'gulu lya Rurema, mu kati ka Yesu Kirisito. ¹² Mutanakizi ki leka ibyaha bikizi twala mu magala giinyu go'kufwa, mbu mukizi kulikira amifwije gaago mabi! ¹³ Mutanakizi kitanga ibirumbu bya'magala giinyu mu byaha, mbu bikizi gira ibitali nga byo. Si mukizi yitanga imwa Rurema! Kwokwo, lye'birumbu bya'magala giinyu bikizi mukolera ku njira ikwaniini. Mukuba, keera mukalyosibwa mu lufu, munakoli ba bagumaana. ¹⁴ Aaho! Mutakizi ki leka ibyaha mbu bikizi mutwala. Mukuba, mutaki tuuziri mwi'dako lye'maaja. Si mukoli tuuziri mu lukogo!

Tukizi ba baja bo'kukizi gira íbikwaniini

¹⁵ Buno tukoli tuuziri mu lukogo lwa Rurema, tutanaki tuuziri mwi'dako lye'maaja. Kutagi buno? Ka byangakoli tuma tugakizi giriirira ibyaha? Nanga! ¹⁶ Si muyiji-yiji, kwe'ri mwan-gayitanga mube baja bo'kusimbaha mundu mulebe, iri mukola baja baage! Kwokwo, iri mwan-gayitanga mube baja be'byaha, lyo mugayikululira ulufu! Haliko, iri mwan-gakizi simbaha Rurema, lyoki lyo mugalonga ukuk-wanana imbere lyage. ¹⁷ Rurema akizi huuzibwa bweneene! Mukuba, kundu mwâli riiri baja be'byaha, haliko buno, keera mukayigirizibwa hi'gulu lya Yesu. Munakoli músimbahiri ku mitima íshenguusiri. ¹⁸ Mukoli shwekwirwi mu buja bwe'byaha, mukolaga baja bo'kukizi kola íbikwaniini imbere lya Rurema. ¹⁹ Yiri igambo lyo'buja, íbitumiri ngweti ngalikoleesa buno, biri hi'gulu lyo'bukaholwe bwinyu. Yaho keera, mwâli kizi tanga ibirumbu bya'magala giinyu mu buja bwo'kukizi gira íbitali nga byo. Yee! Mwanagenderera ukukizi bihuuka mu bita-laalwe. Halikago buno, mukwiriiri mukizi tanga yibyho birumbu biinyu, bibe mu buja bwo'kukizi kolera Rurema ku njira íkwaniini, halinde lyo muyeruusibwa.

²⁰ Ku kyanya mwâli ki riiri baja be'byaha, ngi-isi íbikwaniini imbere lya Rurema, mutâli kizi bitwaza. ²¹ Aahago! Bunguke buki bwo mwâli kizi longa mu kuyifunda mu byaha? Si ndaabwo! Biri mu ba naaho bya kuleetera abandu ulufu! Na buno, birya byaha byo mwâli kizi gira, bikola

mu mûteeza ishoni! ²² Buno, mutaki ryagagi mu buja bwo'kukizi gira ibyaha, si mukoli ba baja ba Rurema. Na bwo mukoli yerusiibwi, mukola mu longa ubunguke, halinde munalame imyaka ne'myakuula. ²³ Imbembo ye'byaha, lulyagagi lufu. Haliko, Rurema ali mu tuheereza ikigabi kwo tulonge ukulama imyaka ne'myakuula, mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

7

Umugani gwo'mukazi muyange

¹ E beene witu! Muyiji-yiji ngiisi kwe'maaja zidesiri. Ikyanya umundu ali mu ba akiri ho, lyo ali mu ba akiri mwi'dako lye'maaja.

² Yiryo igambo, twangalitwira umugani ku mukazi muyange. Ikyanya yiba ali mu ba akiri ho, lyo'yo mukazi ali mu ba aki shwesirwi no'lubaaja kwo bayamanwe. Halikago, ikyanya yiba ali mu ba keera afwa, lyoki uyo mukazi ataki shwesirwi no'lubaaja. ³ Na kwakundi, iri yiba angaba akiri ho, no'yo mukazi anagendi yangwa no'gundi mushosi, iri agakizi buuzibwa kwo akola mushule. Halikago, ikyanya yiba ali mu ba keera afwa, lyoki uyo mukazi atagaki ba ashwesirwi no'lubaaja. Ne'ri angagendi yangwa no'gundi mushosi, atagaki detwa kwo akola mushule.

⁴ E beene witu! Na niinyu, keera mukafwagaga ku Maaja ku njira ya Kirisito, gira lyo mulonga ukuba bandu baage. Mukuba, akazu-ulwa mu bafwiri, halinde imikolezi yitu ikizi ba na'kamaro imwa Rurema. ⁵ Ikyanya twâli ki kuliirwi na'mifwije giitu mabi, imaja zâli

kizi gavyula mu magala giitu, halinde twanakizi kengeera twakolera ibyo kutuleetera ulufu. ⁶ Haliko buno, keera tukafwa ku byoshi íbyâli tushwesiri, tunakoli shwekwirwi kiri na mu yizo Maaja. Kwokwo, tutakiri mu kolera Rurema ku njira yazo. Si tukoli gweti tugamúkolera ku njira mbyahya mu kati ko'Mutima Mweru!

Imaaja zo ziri mu yerekana ibyaha

⁷ Kwokwo, tudetage kuti? Ke'maaja zo nguma ne'byaha? Nanga! Haliko, imaaja zítakibe ho, ndangamenyiri ibyaha biri biki! Ku mugani, ndashuba ngaamenya kwo'kuyifwija ibya beene biri biki, hátakibe hali ulubaaja úludesiri: «Utakizi yifwija ibya beene.*» ⁸ Kwokwo, ku njira yo'lubaaja, kwe'byaha bikalonga ubulyo bwo'kukizi ndunda, halinde nanakizi yifwija ibya beene. Si áhatali imaaja, iri byaha bikoli fwiri! ⁹ Yaho keera, ku kyanya imaaja zitâli zaazi ndola, nâli ki riiri mugumaana. Haliko, ikyanya yulwo lubaaja lukanyijira, lyeryo lwananvyula mwe'kyaha, ¹⁰ nanayami fwa. Kwokwo, nanayiji bona kwo kundu ulubaaja lwâli riiri lugandeetera ubugumaana, lwanaba lwo lugandeetera ulufu! ¹¹ Kwokwo, kuli ku njira yo'lubaaja, kwe'byaha bikalonga ubulyo bwo'kundeba, halinde byananyita.

¹² Kundu kwokwo, Imaaja ziki ryagagi ndaluule. Kiri na yulwo lubaaja luguma nalwo, luli lutaluule, lunakwaniini, lunali lwija! ¹³ Aaho! Yibyo íbiri biija, ka byo bikayiji ndeetera ulufu?

* **7:7** 7.7 Kulyoka 20.17; Bukengeeze 5.21.

Nanga! Si ibikandeetera ulufu, biri byaha. Yibyo byaha biri mu koleesa ibiija, halinde lye'byaha biyerekanwe ku bweranyange ngiisi kwo biri bibi bweneene.

Amifwije giitu mabi, gali mu tulwisa

¹⁴ Tuyiji kwe'Maaja zikulikiriini ne'byo'mutima. Haliko niehe, ngiri mu lola ku bya'magala. Keera n'gaguliisibwa, nanaba muja we'byaha. ¹⁵ Kwokwo, ndali mu sobanukirwa na byo ndi mu gira. Mukuba, byo ndoziizi ukukizi gira, bitalyagagi byo ndi mu gira. Si byo njombiri, byebyo byo ndi mu kizi gira! ¹⁶ Na bwo ndi mu gira byo ndaloziizi ukugira, kuyerekiini kwo nyemiiri kwe'Maaja ziri nyiija. ¹⁷ Kwokwo, ngiisi byo ndi mu gira, ndalyagagi nie kiri mu bigira. Si byaha ibinduuziri mwo, byo biri mu ngoleesa! ¹⁸ Nyiji kwo mu kati kaani, ndaakyo kindu kiija ikinduuziri mwo. Si mutuuziri amabi naaho! Ee! Kundu ndoziizi ukukizi gira amiija, haliko ndashobwiri ukugagira. ¹⁹ Kwokwo, amiija go ndoziizi ukugira, gatali go ngweti ngaagira. Si amabi go ndaloziizi ukugira, gaago go ndi mu kizi gira! ²⁰ Na bwo ndi mu gira byo ndaloziizi ukugira, bibonekeriiri kwo ndali nie kiri mu bigira. Si byaha ibinduuziri mwo, byo biri mu gagira!

²¹ Ku yukwo, keera nabonaga kwo hali igambo iriri mu ngoleesa, lyo lyeri: ikyanya ndi mu looza ukugira amiija, amabi ganabaagage go gagayami yitangiriza. ²² Mu mutima gwani, ndi mu simiisibwa bweneene ne'maaja za Rurema. ²³ Kundu kwokwo, hali ubundi bushobozi ubugweti

bugaakola mu magala gaani. Bunali mu lwisa byo ndi mu shungika mu nzaliro zaani. Bwobwo bushobozi bubi, bwo buli mu kola mu magala gaani, bunali mu ngwata imbira. ²⁴ Yoho wee! Ndi muhanya bweneene! Gano magala gaani, gali mu ndeetera naaho ulufu! Aahago! Nyandi ugangiza? ²⁵ Rurema ahuuzibwe! Mukuba, ye mu ngiza mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

Mu kusiguusa, ngiisi bye'maaja za Rurema zidesiri, ndi mu bikolera ku nzaliro zaani naaho. Si amifwije gaani mabi, goohe gali mu ngira mbe muja wo'kukizi kolera ibyaha.

8

Tukizi rongoorwa no'Mutima Mweru

¹ Ikyanya abandu bali mu ba bakoli tuuziri mu kati ka Yesu Kirisito, batagaki twirwa ulubaaaja kwo bahanwe! ² Ee! Umutima Mweru, keera gukatuleetera ubugumaana mu kati ka Yesu Kirisito. Tutaki tuuziri mu bushobozi bwe'byaha, kandi iri mu bwa Narufu. ³ Na bwo tulyagagi mwa'mifwije mabi, kyo kitumiri Imaaja za Musa zitâli mwo'bushobozi bwo'kutushaagiza ibyaha. Kundu kwokwo, Rurema anahasha. Mukuba, akatwa ulubaaaja lwabyo, mu kututumira Umwana wage, ayije mu njusho yitu twe banabyaha. Uyo Mwana, anatangwa, libe ituulo lyo'kuyitwa hi'gulu li-itu. ⁴ Na ibitumiri akagira kwokwo, halinde ngiisi kwe'Maaja ziloziizi, kulonge ukukoleka mu kati kiitu. Tutanakiri mu rongoorwa no'bushobozi bwe'byaha biitu. Si tukola

mu rongoorwa no'Mutima Mweru! ⁵ Ngiisi ábatwazirwi na'mifwije gaabo mabi, bayamiri bali mu yitoneesa naaho ku byo galoziizi. Haliko, ikyanya abandu bakola mu rongoorwa no'Mutima Mweru, boohe, bali mu yitoneesa ku byo'Mutima Mweru guloziizi. ⁶ Ikyanya abandu bali mu yitoneesa ku mifwije gaabo mabi, bali mu yikululira ulufu. Si ikyanya bali mu yitoneesa ku byo'Mutima Mweru guloziizi, bali mu bilongera mwo'bugumaana no'mutuula. ⁷ Ikyanya abandu bali mu yitoneesa ku mifwije gaabo mabi, lyo bali mu ba bagoma ba Rurema. Batasimbahiri imaaja zaage, batanashobwiri ukuzisimbaha. ⁸ Bwo bagweti bagatwalwa na'mifwije gaabo mabi, batashobwiri ukusimiisa Rurema.

⁹ Ee! Umundu, iri angaba atali mwo'Mutima gwa Kirisito, iri atali mundu wage. Halikago mwehe, mutali mu twalwa na'mifwije giinyu mabi. Si mukola mu rongoorwa no'Mutima gwa Rurema, iri gwangaba gukoli mùtuuziri mwo. ¹⁰ Amagala giinyu, gakoli fwiri hi'gulu lye'byaha biinyu. Kundu kwokwo, iri Kirisito angaba akoli mùtuuziri mwo, lyo mugaaba mukoli kwaniini mu kati kaage, halinde ne'mitima yinyu inabe ikola migumaana. ¹¹ Rurema keera akazuulaga Yesu Kirisito mu bafwiri. Ne'ri Umutima gwa Rurema gwangamùtuula mwo, kiri na niinyu, Rurema agabiika amagala giinyu mwo'bugumaana.

¹² Ku yukwo, e beene witu, tutakiri mu mwenda gwo'kukizi kulikira amifwije giitu mabi. ¹³ Mukuba, iri gangaba go gali mu

mùrongoora, mugaafwa. Haliko, iri mwanga-gayita ku njira yo'Mutima Mweru, lyoki mu-gaaba mukola bagumaana. ¹⁴ Ee! Abandu, iri bangarongoorwa no'Mutima gwa Rurema, iri bakola baana baage. ¹⁵ Kwokwo, ikyanya ali mu mùheerezagya Umutima Mweru, gutali mu mùgira baja, mbu mushubi yoboha. Si guli mu mùgira mube baana baage. Na ku njira yagwo, tuli mu hamagala Rurema «Aba», kwo kudeta «E daata». ¹⁶ Umutima gwa Rurema yenyene, guli mu tanga ubumasi mu mitima yitu, kwo tukola baana baage. ¹⁷ Na bwo tukolaga baana baage, tukola tugalonga ngiisi byo atubikiiri. Kiri na ngiisi byo abikiiri Kirisito kwakundi, na nyiitu tugabilonga kwo. Mukuba, iri twangakizi libuuka kuguma na Kirisito, lyo tugalonga ubulangashane bwage.

Ubulangashane bwo twâye longe imwa Rurema

¹⁸ Amalibu go tukiri mu longa buno, nabona kwo kitali kindu, iri nangagashushaania no'bulangashane bwa Rurema. Mukuba, yubwo bulangashane, Rurema âye buyerekane mu kati kiitu! ¹⁹ Ee! Íbikabumbwa byoshi, bigweti bigalindirira ukubona ngiisi kwo Rurema agayerekana abaana baage ngiisi kwo bali. ²⁰ Byoshi íbikabumbwa, bikashungikirwa kwo biri bya kulenga naaho. Yukwo kulenga, kutali ku bulooze bwabyo byonyene. Si Rurema ye kabishungikira kwokwo, nga ngiisi kwo âli loziizi. Kundu kwokwo, hakiri umulangaaliro ²¹ kwo kiri na íbikabumbwa nabyo, bigaki

shwekuulwa mu buja bwabyo bwo'kubola. Nabyo binalonge ukushwekuulwa kuguma na'baana ba Rurema mu kati ko'bulangashane.

²² Byoshi íbikabumbwa, tuyiji kwo biki gweti bigagongeera bweneene halinde zeene, ngo'mukazi úgweti úgaliibwa no'mukero. ²³ Bitali byebyo naaho. Si kiri na nyiitu, twe keera tukahaabwa Umutima Mweru ngi'tomola, tuki gweti tugakungumira i mutima, mu kulindirira kwo Rurema atugire baana baage, halinde aguluule na'magala giitu. ²⁴ Gwogwo mulangaaliro, gwo tukakizibwa mwo. Aaho! Iri twangabiikaga umulangaaliro ku byo tukoli bwini, yugwo iri gutakiri mulangaaliro. Mukuba, iri twangaba tukoli gweti ikindu kirebe, tutangaki kibiika kwo'mulangaaliro. ²⁵ Haliko, ikyanya tuli mu biika umulangaaliro ku byo tutazi longi, lyoki tuli mu bilindirira ku bwigenderezi.

²⁶ Na kwakundi, Umutima Mweru gugweti gugatutabaala mu bukaholwe bwitu. Kwokwo, kundu tutayiji ukuhuuna Rurema ku njira íkwaniini, halikago, Umutima gwage guli mu tuhuunira imwage, mu kugongeera ku njira yo tutangamenyi deta. ²⁷ Ayamiri ayiji-yiji íbiyifundereziizi mu mitima yitu. Kwokwo, ngi-isi byo'Mutima Mweru guli mu deta, Rurema ali mu ba abiyiji bwija. Mukuba, guli mu tuhuunira ukukulikirana no'bulooze bwa Rurema.

Ndaabyo íbyangatuhandula ku rukundo lwa Rurema

²⁸ Tuyiji kwe'kyanya abandu bali mu ba bakuuziri Rurema, ali mu bakolera amiija mu kati ka byoshi. Mukuba, akabahamagala yenyene ku shungi zaage. ²⁹ Ee! Rurema âli mali gwanwa amenya abandu baage ku kyanya batâli zaazi ba ho. Akanagwanwa ashungika kwo bashushaane no'Mwana wage. Kwokwo, uyo Mwana wage, abe ye gaaba fula mu beene wabo bingi! ³⁰ Na bwo Rurema âli mali batoola, anabahamagala. Na bwo akabahamagala, anabaharuura kwo bakoli kwaniini. Na bwo bakoli kwaniini, anababiika na mwo'bulangashane bwage.

³¹ Aahago! Biki byo twangashubi deta? Bwo Rurema alyagagi uluhande lwitu, nyandi úwangaki tuhangirira? Si ndaaye! ³² Rurema atakashiginia ukutanga Umwana wage. Si akamútanga hi'gulu liitu tweshi. Na bwo akatutangira Umwana wage, ka itali yo haahe kwo agatuheereza ne'bindi byoshi, ku mutima úgushenguusiri! ³³ Abandu, iri bangaba keera bakatoolwa na Rurema, nyandi úwangaki balega? Ndaaye! Si Rurema yenyene, ye mu bakwanania imbere lyage! ³⁴ Na kandi, nyandagi úwangaki tutwira ulubaaja kwo tuhanwe? Ndaaye! Si Yesu Kirisito keera akatufwira, keera akanazuuka mu bafwiri! Na buno, akola uluhande lwe'lulyo lwa Rurema, agweti agatuhunira. ³⁵ Aahago! Biki íbyangaki tuhandula no'rukundo lwa Kirisito? Ka kuhahazibwa? Ka makuba? Ka kulibuzibwa? Ka mwena? Ka kubula ibyambalwa? Ka kuzeera ho twangasiga itwe? Ka kuyitwa? ³⁶ Biri nga kwo biyandisirwi, kwokuno:

«Hi'gulu lyawe, tuli mu mala umulege-rege gwoshi ho twangasiga amatwe giitu. Tuli mu girwa nge'bibuzi ibikola bigagendi baagwa.*»

³⁷ Mu kati ka yago gooshi, tuli mu hima bweneene ku njira ya Rurema. Mukuba, atukuuziri! ³⁸⁻³⁹ Na ndi na'kasiisa kwo ndaakyo kindu kyoshi ikyangatuhandula no'rukundo lwa Rurema, kuba kufwa, kandi iri buba bugumaana. Baba baganda, kandi iri mizimu, kandi iri bandi banabushobozi ba mu kyanyaanya. Biba bya mu zino siku, kandi iri bya mu siku izâye yije. Biba bya mwi'gulu, kandi iri bya mu kuzimu. Mu bikabumbwa byoshi, ndaakyo kindu ikyangatuhandula no'rukundo lwa Rurema, kwo luli mu kati ka Nahamwitu Yesu Kirisito!

9

*Umwizingeerwe gwa Pahulu hi'gulu
lya'Bahisiraheeri*

¹ Amagambo go ngola ngaadeta buno, mu-meniyage bwija kwo gali go'kuli mu kati ka Kirisito! Kiri no'Mutima Mweru, gugweti guganyerereka mu mutima gwani kwo gatali ga bibeessa. ²⁻³ Ndi mu ba no'mwizingeerwe bweneene hi'gulu lya beene witu Bahisiraheeri! Na nyamiri ndi mu lyanirwa mu mutima gwani hi'gulu lyabo. Nanganalozizi kwo ndaakwe hi'gulu lyabo, halinde na ndwibwe kiri ku Kirisito. Yabo beene witu, tuli mu mulala

* **8:36** 8.36 Zaburi 44.22.

muguma ⁴ gwa'Bahisiraheeri. Banali bo Rurema akagira babe bandu baage. Banali bo akayerekana mwo'bulangashane bwage. Banali bo akanywana ibihango. Banali bo bakahaabwa ne'maaja zaage, ne'mihango yage. Banali bo akayereka ngiisi kwo bagakizi múyikumba mu nyumba yage. ⁵ Yabo Bahisiraheeri, bo balyosiri mwi'kondo lya bashokuluza biitu ba keera, nga kwo Kirisito naye âli balyosiri mwo. Uyo Kirisito, analyagagi ye Rurema úli hi'gulu lya byoshi. Tukizi múyivuga imyaka ne'myakuula! Bikizi ba kwokwo!

⁶ Aahago! Ka kuli kudeta kwo'muhango gwa Rurema gukafwa ubusha? Nanga! Mukuba, mu bandu ábali mu butwa mu mulala gwa'Bahisiraheeri, batali booshi kwo bali Bahisiraheeri nirizina! ⁷ Na kundu bakalyoka mwi'kondo lya Hiburahimu, kutali kwo booshi bali baana baage. Si Rurema akabwira Hiburahimu kwokuno: «Mwi'kondo lya Hisake, mwo mugalyoka abandu be'kibusi kyawe.*» ⁸ Ku yukwo, abandu batangaharuurwa kwo bali bandu ba Rurema, ukukulikirana no'kubutwa kwa'magala. Si ikyanya bali mu butwa ku muhango gwa Rurema, lyoki bali mu haruurwa kwo bali baana baage.† ⁹ Yugwo muhango, ikyanya Rurema akaguheereza Hiburahimu, akadeta kwokuno: «Ku kyanya

* **9:7** 9.7 Ndondeko 21.12 Uyo Hisake, Hiburahimu akamúbuta ku mukaage Saara, ku kyanya âli mali buta Hishimaheeri ku muja wage Hagaari. † **9:8** 9.8 Mu bagala Hiburahimu, Hishimaheeri ye kabutwa nga kwa'bandi bandu bali mu butwa. Si Hisake yehe akabutwa ukukulikirana no'muhango. Ndondeko 17.19-21.

íkikoli shungisirwi, ngagaluka. Na ngwane Saara keera abuta umwana wo'butabana!‡»

¹⁰ Na kwakundi, Rebeka âli riiri na'baana babiri ba'mahasha. Yabo baana, akababuta ku mushosi muguma, shokuluza witu wa Hisake. ¹¹⁻¹² Kundu kwokwo, Rurema akadeta: «Ngulwe, ye gakizi kolera Butooto.§» Akadeta kwokwo, ku kyanya yabo baana batâli zaazi butwa, batanâli zaazi gira amijja, kandi iri amabi. Bikaba kwokwo, gira lyo'kutoola kwa Rurema, kuyimangire ku shungi zaage yenyene. Si kutabe hi'gulu lye'mikolezi ya'bandu! ¹³ Biri nga kwo biyandisirwi kwokuno: «N'gakunda Yakobo. Haliko, Hesahu nanamúshomba.*»

¹⁴ Aaho! Tudete kutagi? Ka Rurema atali mu gira íbikwaniini? Kutali kwokwo! ¹⁵ Si akabwira Musa: «Ngiisi ye ndoziizi ukukejeerera, ndi mu múkejeerera. Na ngiisi ye ndoziizi ukuyuvwirwa indengeerwa, ndi mu múyuvwirwa zo.†» ¹⁶ Ku yukwo, ukutoola kwa Rurema kutali mu kulikirana no'bulooze bwa'bandu, kandi iri ku mikolezi yabo. Si ali mu batoola, ukukulikirana no'lukogo lwage yenyene! ¹⁷ Biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwo Rurema akabwira Faraho, ti: «Íbitumiri n'gakuyimika, gira lyo n'gayerekane ubushobozi bwani ku byo ngakugirira, halinde li'ziina lyani likizi lumbuuka mu mahanga gooshi.‡» ¹⁸ Kwokwo, ngiisi ye Rurema aloziizi ukukejeerera, ye anagweti agakejeerera.

‡ **9:9** 9.9 Ndondeko 18.10, 14. § **9:11-12** 9.11-12 Ndondeko 25.23. * **9:13** 9.13 Malaki 1.2-3. † **9:15** 9.15 Kulyoka 33.19. ‡ **9:17** 9.17 Kulyoka 9.16.

Na ngiisi ye aloziizi ukuyumuusa umutima, kwa na gwetu agamúyumuusa gwo.

¹⁹ Ngaba muguma winyu angambuuzza: «Aahago! Kituma kiki Rurema aki gwetu agatulega kwo twahuba, ndaanaye mundu úwangahagana no'bulooze bwage?» ²⁰ Naani, ti: «Uli nga nyandagi we mundu ngana, halinde ugwetu ughaliiza Rurema? Ke'nyungu yi'bumba yangabuza umubuuvu: “Kituma kiki wambumba kwoku?§” ²¹ Si mwi'bumba liguma, umubuuvu ahangwirwi ukugira mwe'nyungu zibiri! Nguma, iri mu koleesibwa mu kati ko'lushaagwa. Ne'yabo, inakizi koleesibwa bwalaafwe.»

²² Kwokwo, kwo biri, na ku byo Rurema akagira. Mukuba, ngiisi ábâli kwiriiri ukuhanwa, âli loziizi ukubashereeza, gira lyo ayerekana uburaakari bwage mu kati ko'bushobozi. Kundu kwokwo, âli kizi bayigenderera bweneene! ²³ Na nyiitu kwakundi, Rurema âli loziizi ukutuyereka ngiisi kwo'bulangashane bwage buli bwa'kahebuuzza. Akanashungika kwo tugabulonga ku lukogo lwage. ²⁴ Twehe, twe Rurema akahamagala. Kutakaba mu Bayahudi naaho, si kukaba kiri na mu bandu be'gindi milala kwakundi. ²⁵ Biri nga kwo Rurema adesiri mu kitaabo kya Hosheya, kwokuno:

«Abandu, kundu bangaba batali be'mwani,
 haliko ngabahamagala kwo bali bandu baani.
 Kiri no'mulala gwo ndakuuziri buno,
 ngaki deta kwo bakola bakundwa baani.*»

§ 9:20 9.20 Hisaaya 29.16; 45.9. * 9:25 9.25 Hosheya 2.23.

- 26 «Bakatee bwirwa: “Mutali bandu baani.”
Haliko ha nyuma, banahamagalwa kwo
bakola “baana ba Rurema úli mugu-
maana.†”»
- 27 Hisaaya naye, adesiri kwi'zu lihamu hi'gulu
lya'Bahisiraheeri kwokuno:
«Kundu Abahisiraheeri bangaluguuka nga
mushenyu kwi'buga,
halikago ikikembere naaho kyo kigakizibwa.
- 28 Mukuba, Nahano, mu kuhana abandu ba mu
kihugo,
atagatindiriza, ataganashiginya.‡»
- 29 Hisaaya âli mali gwanwa adeta na kwokuno:
«Nahano wo'bushobozi bwoshi, átaki tusigirage
bandu bagerwa mu kibusi,
twangabiiri nga bandu ba mu kaaya
ke'Soodoma, na'ba mu ke'Gomora.§»

Abahisiraheeri batakayemeera Yesu

30 Yibi byoshi biloziizi ukudeta kuti? Biri
byebi: ubwa mbere, ábatali Bahisiraheeri, batâli
kizi gira umwete gwo'kukwanana imbere lya
Rurema. Kundu kwokwo, bo bakoli kwaniini
imbere lyage hi'gulu lyo'bwemeere bwabo. 31 Na
ku luhande lwa'Bahisiraheeri, kundu bâli kizi
kulikiriza imaaja mbu balonge ukukwanana im-
bere lya Rurema, haliko bitakaziga! 32 Kituma
kiki? Mukuba, bâli kizi looza ukukwanana
imbere lyage ku njira ye'mikolezi yabo. Si kutak-
aba ku njira yo'kubiika Rurema kwo'bwemeere.
Kyanatuma bagasiitara kwi'buye lyo'kusiitaza,
33 nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru:

† 9:26 9.26 Hosheya 2.1.

‡ 9:28 9.28 Hisaaya 10.22-23.

§ 9:29 9.29 Hisaaya 1.9.

«Lolagi! Mu kaaya ke'Sayuni, keera nabiika
 mwi'buye lyo'kusiitaza, no'lwala
 lwo'kugwisania.
 Kundu kwokwo, iri umundu angamúbiika
 kwo'bwemeere,
 atâye boneesibwe ishoni! *»

10

¹ E beene witu! Balya Bahisiraheeri, ndoziizi ku mutima gwani gwoshi kwo bakizibwe. Kunalali kwo ngweti ngabahuunira imwa Rurema. ² Nangabatangira ubumasi kwo bali no'mwete bweneene ku bya Rurema. Si yugwo mwete gwabo, gutali mwo'bumenyi! ³ Yabo Bayahudi, kundu Rurema akayerekana injira yo bangakwanana mwo imbere lyage, haliko batanagitwaza. Batâli sobanukiirwi nayo, banagira mbu baleete igindi-gindi njira ye'mwabo. ⁴ Kundu kwokwo, zirya Maaja zaabo, si zikaheka ku njira ya Kirisito. Buno, kuli ku njira yo'kubiika ubwemeere ku Kirisito, kwa'bandu bangalonga ukukwanana imbere lya Rurema.

Ngiisi úgayemeera Yesu, agakizibwa

⁵ Musa akayandika kwokuno hi'gulu lyo'kukwanana imbere lya Rurema ku njira yo'kukulikiriza imaaja: «Umundu, iri angagira ngiisi kwe'maaja zidesiri, agakizi lama ku njira yazo.*» ⁶ Si hi'gulu lyo'mundu úkwaniini imbere lya Rurema ku njira yo'bwemeere, bidesirwi kwokuno: «Utakizi yibuuza mu

* **9:33** 9.33 Hisaaya 8.14; 28.16.

* **10:5** 10.5 Balaawi 18.5.

mutima gwawe mbu: “Nyandi úgazamuukira mwi'gulu?”» (Umugeeza gwa yiri igambo, kuli kugenda mwi'gulu, gira tukashonoolere Kirisito haashi mu kihugo.) ⁷ «Mutanakizi yibuuza mbu: “Nyandi úgayikira i kuzimu?”» (Umugeeza gwalyo, kuli kugendi lyosa Kirisito mu bafwiri.) ⁸ Si mu Mandiko Meeru bidesirwi kwokuno: «Yiryo igambo, liri hoofi lyawe. Ee! Liri mu kanwa kaawe, na mu mutima gwawe.†» Yiryo igambo liri lyo'bwemeere. Linali lyo tuli mu genda tugamenyeesa mu bandu. ⁹ Kwokwo, iri wangadeta na'kanwa kaawe kwo Yesu ye Nahano, unayemeerage mu mutima gwawe kwo Rurema akamúzuula mu bafwiri, lyo ugakizibwa. ¹⁰ Mukuba, tuli mu yemeera Rurema mu mitima yitu, kiri na ku tunwa twitu, halinde tunabe tukoli kwaniini imbere lya Rurema, tunakizibwe. ¹¹ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Ngiisi umúyemiiri, atâye boneesibwe ishoni.‡» ¹² Ndaanalwo lubibi ha kati ka'Bayahudi na'bandu be'gindi milala. Mukuba, yabo booshi bahiiti Nahano muguma naaho. Ne'kyanya bali mu mútabaaza, ali mu bagashaanira bweneene! ¹³ Biri nga kwo bidesirwi mu Mandiko Meeru, kwokuno: «Umundu, iri angahuuna ubutabaazi kwi'ziina lya Nahano, agakizibwa.§»

¹⁴ Aaho! Kuti kwa'bandu bangahuuna Nahano ubutabaazi, batanamúyemiiri? Na kutagi kwo bangalonga ukumúyemeera, batanazindi yuvwa imyazi hi'gulu lyage? Na kutagi kwo

† **10:8** 10.6-8 Bukengeeze 30.12-14.

‡ **10:11** 10.11 Hisaaya

28.16. § **10:13** 10.13 Yuheeri 3.5.

bangagiyuvwa, buzira bandu bo'kubamenyeesa yo? ¹⁵ Na kutagi kwa'bandu bangagendi bamenyeesa yo, buzira kutumwa? Biri nga kwo biyandisirwi: «Buli bwija ngana ukubona ábali mu yija bagamenyeesa imyazi miija!*

¹⁶ Kundu kwokwo, ikyanya abandu bakamenyeesibwa iyo Myazi Miija, batali booshi ábakagisimbaha. Biri nga kwo Hisaaya akadeta: «E Nahano, ikyanya tukabamenyeesa galya magambo, nyandagi úkagayemeera?†»

¹⁷ Kwokwo, kuli ku njira yo'kumenyeesa abandu hi'gulu lya Kirisito, kwo bangayuvwa hi'gulu lyage. Ne'kyanya bagayuvwa hi'gulu lyage, lyo bangamúyemeera.

¹⁸ Nashubi buuza: Ka kwokwo Abahisiraheeri batakayuvwa hi'gulu lya Kirisito? Ishuvyo: Si keera bakayuvwa hi'gulu lyage, nga kwo bidesirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Indumwa yabo, keera ikayuvwikana mu mahanga gooshi.

Amagambo gaabo, keera gakahika ku mbeka ye'kihugo.‡»

¹⁹ Nabuuzagya kandi: Balya Bahisiraheeri, ka batakasobanukirwa? Tutee lola ku magambo go Musa akadeta, kwokuno:

«Ngakoleesa abandu ábatali ba mu mulala nirizina,

banabe ndaabyo bayiji,

gira lyo nimúvyule mwo'luugi, munayagalwe.§»

* **10:15** 10.15 Hisaaya 52.7. † **10:16** 10.16 Hisaaya 53.1.

‡ **10:18** 10.18 Zaburi 19.4. § **10:19** 10.19 Bukengeeze 32.21.

20 Hisaaya naye adesiri ku bukaruuke kwokuno:
«Bandu baguma, kundu batashuba mu ndooza,
haliko n'gaboneka imwabo.

Nganayiyerekana imwabo, kundu
batashuba mu mbuuza.* »

21 Haliko hi'gulu lya'Bahisiraheeri, adesiragi
kwokuno:

«Yabo bandu, njuba mu shiiba umulege-rege
gwoshi mbateziri amaboko.

Kundu kwokwo, batandwaziizi, banayamiri bali
mindagabika.†»

11

Abahisiraheeri, Rurema atakabatwa lwoshi

1 Nabuuzagya: Balya Bahisiraheeri, ka
kwokwo Rurema keera akabatwa lwoshi?
Nanga! Si kiri na naani nienyene, ndyagagi
muguma wabo, Umubinyamiini wa mwi'kondo
lya Hiburahimu! 2 Rurema, atakatwa abandu
baage. Si ku kyanya batâli zaazi ba ho, âli
mali gwanwa abatoola! Ka mutayiji ngiisi
kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru hi'gulu
lya Hiriya? Si akalega Abahisiraheeri imbere
lya Rurema, kwokuno: 3 «E Nahano, keera
bakaminika abaleevi baawe, banahongola
no'tutanda two uli mu tangirwa kwa'matuulo.
Nienyene naaho, nie koli sigiiri. Na naani buno,
bakoli loziizi ukunyita.*» 4 Aaho! Kutagi kwo
Rurema akamúshuvya? Akadeta: «Ngi yibikiiri
abandu bihumbi birinda ábatazi fukamira

* **10:20** 10.20 Hisaaya 65.1. † **10:21** 10.21 Hisaaya 65.2.

* **11:3** 11.3 1 Baami 19.10, 14.

umuzimu Baali.†» ⁵ Kwokwo, kwo biri, kiri na zeene. Mukuba, haki sigiiragi ikikembere kya'bandu, kyo Rurema akagwanwa atoola ku lukogo lwage. ⁶ Na yukwo kubatoola, kutali hi'gulu lye'mikolezi yabo. Mukuba, ákibe ali mu batoola hi'gulu lyayo, iri ulukogo lwage lutangaki biiri lukogo nirizina!

⁷ Aaho! Tudetage kuti? Ngiisi bya'Bahisiraheeri bâli kizi fiitirwa kwo, batakabilonga. Haliko, balya bandu naaho bo Rurema akatoola, boohe, bakabilonga. Abandi baabo booshi, banaba mindagabika, ⁸ nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Rurema anababiika mwo'mutima gwo'buyingiyingi.

Amasu gaabo, anagahumaaza.

Na'matwiri gaabo, anagamana.

Kunali kwo bakiri, halinde zeene.‡»

⁹ Dahudi naye adesiri kwokuno:

«Yabo bandu, ibyokulya bye'siku zaabo ngulu, bikizi ba mitego yo'kubagwasa, halinde bakizi yitimba haashi, banahanwe.

¹⁰ Amasu gaabo, gayidike mwe'kihulu, halinde bataki shubi bona.

Ne'migongo yabo, ikizi yama igondamiri.§»

¹¹ Nashubi buuzagya: Ikyanya Abayahudi bakasiitara, banagwa, ka bakayami hera lwoshi? Nanga! Ikyanya bakahuba, kyo kitumiri ábatali Bayahudi bakalonga ukukizibwa, halinde balya

† **11:4** 11.4 Baali gwâli riiri muzimu gwa'hapagaani ábâli tuuziri mu kihugo kye'Kaanani. 1 Baami 19.18. ‡ **11:8** 11.8 Bukengeeze 29.4; Hisaaya 29.10. § **11:10** 11.10 Zaburi 69.22-23.

Bayahudi bavyulwe mwo'luugi. ¹² Kwokwo, yukwo kuhuba kwa'Bayahudi, no'kuyabirwa kwabo, kyo kikatuma Rurema agagashaanira bweneene abandu be'gindi milala. Aaho! Ikyanya Abayahudi bagakizibwa, no'muharuuro gwabo gunabe keera gwakwira, ka itali yo haathe kwo'bugashaane bugaaba bwe'ngingwe!

Umugani gwa'matavi ágakayiji nanikwa ku lindi isina

¹³ Buno, ngola ngaadeta imwinyu, mwe mutali Bayahudi. Bwo ndi ndumwa iyatumwa imwinyu, kyo kitumiri ngweti ngahuza umukolwa gwo ndi mu mûgira mwo.

¹⁴ Kwokwo, lyo ndonga ukuvyula uluugi mu beene witu Bayahudi, halinde baguma baabo bakalonge ukukizibwa. ¹⁵ Abayahudi, bwo bakalahirwa, kyo kitumiri mwe bandu be'gindi milala mukanywaniisibwa na Rurema. Aahago! Mango Abayahudi nabo bashubi yemeerwa, ka batagaaba nga balyosiri mu bafwiri?

¹⁶ Ikihande ki'robe, iri kyangataluulwa imwa Rurema, iri irobe lyoshi keera lyataluulwa yo. Ni'sina lye'kiti kwakundi, iri lyangataluulwa kwo likola lya Rurema, iri amatavi gaakyo nago, gakola ge'mwage. ¹⁷ Abahisiraheeri

bali nge'kiti kyo'muzehituuni ikiri mu ndalo,* keera kyanakoonyolwa kwa'matavi. Na mwehe, muli ngi'tavi lyo'muzehituuni gwa mu kishuka, mwanayiji nanikwa ku kiti kya mu ndalo, ha

* **11:17** 11.17 ikiti kyo'muzehituuni ikiri mu ndalo guli mugani gwa'Bayahudi. Na ikya mu kishuka, guli mugani gwa'bandu be'gindi milala.

kati ka'gandi matavi gaakyo. Na buno, mukola mu longa imisi ku malembo gaakyo. ¹⁸ Ku yukwo, utakizi yihaya, mbu we himiri amatavi ágakakoonyolwa! Ne'ri wangagira mbu uyihaye, ukengeere kwo yiryo isina litakumeziri kwo. Si wehe, we limeziri kwo!

¹⁹ Ngeeka wangadetaga: «Galya matavi, íbitumiri gakakoonyolwa, gira lyo niehe nyiji nanikwa ahandu haago.» ²⁰ Ee! Biri kwokwo! Yabo Bahisiraheeri, bwo batabiisiri Rurema kwo'bwemeere, kyanatuma bagashaazibwa. Na naawe, unabe ukoli yimaaziri ahandu haabo hi'gulu lyo'bwemeere bwawe. Kundu kwokwo, utakizi yidundulika! Si ukizi yoboha. ²¹ Mukuba, Rurema atakashiginia galya matavi ge'kiti íkiri mu ndalo! Aaho! Ka utoniri kwo wehe, agakushiginia?

²² Ulolage ngiisi kwo Rurema ashobwiri ukugirira abandu amiija, na ngiisi kwo ashobwiri ukubakayira. Ikyanya bakagwa mu byaha, unabakayira. Na mwehe, akola mu mûgirira amiija. Kundu kwokwo, iri mutangagenderera mu miija gaage, iri na niinyu, mugatwibwa. ²³ Yabo Bahisiraheeri kwakundi, iri bangashubi yemeera Rurema, agashubi bananika kandi. Mukuba, Rurema ashobwiri ukushubi bananika. ²⁴ Wehe, ukakoonyolwa ku kiti kyo'muzehituuni kya mu kishuka. Wanayiji nanikwa ho utakamera ku kiti kyo'muzehituuni kya mu ndalo. Aahago! Ka itali yo haahe kwo boohe, bangashubi nanikwa haaho-haaho ku kiti kye'mwabo!

Abahisiraheeri bagaki kizibwa

²⁵ E beene witu! Mu yibi byoshi, mulyagagi ubumbishwa. Na ndoziizi kwo niinyu mubumenye, gira lyo mutayiji kengeera mwayibona kwo mwe muli no'bwitegeereze. Na yubwo bumbishwa bwo bwobu: Ikyanya Abahisiraheeri bakayumuusa imitima yabo, kutâli riiri kwa lwoshi! Si kukaba naaho, halinde abandu be'gindi milala nabo bakizibwe, no'muharuuro gwabo gutee kwira. ²⁶ Kwokwo, lya'Bahisiraheeri booshi, nabo bagakizibwa, nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru, kwokuno: «Mu kaaya ke'Sayuni, mugalyoka Lukiza.

Agagalulira beene Yakobo imwa Rurema.

²⁷ Ne'kyanya ngabalyokeza ibyaha byabo, lyo ngabanywaniisa ku njira ye'kihango.†»

²⁸ Kwokwo, Abayahudi bakalahira Imyazi Miija, banahinduka bagoma ba Rurema, lyo niinyu mugenduukirwa. Kundu kwokwo, baki ryagagi bakundwa baage, bwo Rurema âli mali gwanwa atoola bashokuluza baabo. ²⁹ Ne'ri Rurema angaba keera ahamagala abandu, anabaheereze ibigabi, atangaki bayihindulira. ³⁰ Na mwe mutali Bayahudi, yaho keera mutâli kizi simbaha Rurema. Haliko buno, bwa'Bayahudi batamúsimbahiri, kyo kitumiri mwe mukalonga ukubonerwa ulukogo. ³¹ Na bwo mukola mu lubonerwa, kyo kitumiri boohe, batali mu músimbaha, halinde lyo nabo, bakalonge ukulubonerwa. ³² Kwokwo, Rurema akaleka abandu booshi bashwekerwe

† **11:27** 11.27 Hisaaya 59.20-21; 27.9; Yereimiya 31.33-34.

mu bwobwo buhuni buguma, gira lyo akalonge ukubakejeerera booshi.

Amagambo go'kuyivuga Rurema

³³ Ubugale bwa Rurema, no'bwitegeereze bwage, no'bumenyi bwage, biryagagi bya kahebuza!

Ikyanya ali mu twa imaaja,
ndaaye úwagasobanukirwa na ngiisi kwo agweti agaazitwa.

Ne'njira zo ali mu lenga mwo, ndaaye úwagazimenya!

³⁴ «Nyandi keera úkamenya inzaliro za Nahano? Kandi iri, nyandi keera úkamúhanuula?‡

³⁵ Na kwakundi, nyandagi keera úkamúkaaba ikindu,
halinde anabe mu mwenda gwo'yo mundu?§»

³⁶ Íbiri ho byoshi, Rurema ye kabibumba,
binakiri ho ku bushobozi bwage,
binali ho hi'gulu lyage.

Kwokwo, abe ye gakizi huuzibwa imyaka ne'myakuula!

Bikizi ba kwokwo!

12

Tukizi yitanga, mu kukolera Rurema

¹ Ku yukwo, e beene witu! Bwo Rurema keera akatukejeerera, namúyinginga bweneene kwo mukizi yitanga imwage! Mukizi ba ituulo íriri ligumaana. Linabe litalwirwi imwage.

‡ **11:34** 11.34 Hisaaya 40.13. § **11:35** 11.35 Hayubu 41.11.

Linabe limúsimisiizi. Kwokwo, lyo'kuyikumba kwinyu kugaaba kukwaniini. ² Mutakizi ki yiga ingesho za mu kino kihugo! Si muhindulwe mu kukizi tona imitono miyahya. Kwokwo, lyo mugalonga ukumenya ngiisi byo Rurema amùloziizi kwo: Musobanukirwe na íbiri biija, na ngiisi íbimúsimisiizi, na ngiisi íbitungiini imbere lyage.

³ Ukukulikirana na ngiisi kwo Rurema akan-gashaanira, namùbwiraga mweshi: Mutakizi yiyuvwa ukuhima kwo muli! Haliko, ngiisi muguma winyu, akizi yimenya ku bwitonde ngiisi kwo ali, ukukulikirana na ngiisi kwo Rurema akamúbiika mwo'bwemeere. ⁴ Ngiisi muguma witu, kundu ahiiti amagala maguma naaho, haliko gali ne'birumbu bingi. Na ngiisi kirumbu kiri mu ba no'mukolwa gwakyo. ⁵ Kwokwo, na mu kati ka Kirisito, kundu tulyagagi bingi, haliko, tukola magala maguma. Na ngiisi muguma witu akola kirumbu kya'baabo. ⁶ Ibigabi byo tuhiiti, biri bya kwingi-kwingi, ukukulikirana na ngiisi kwo tugashaniirwi. Kwokwo, iri umundu angahaabwa ikigabi kyo'kutanga ubuleevi, akizi butanga nga kwo'bwemeere bwage buli! ⁷ Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kukola, akizi kolerana. Ne'ri angaba ahaabirwi ikigabi kyo'kuyigiriza, akizi yigiriza. ⁸ Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kukanania imitima, akizi gikanania. Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kutabaalana ku magoorwa, akizi tabaalana ku mutima úgushenguusiri. Ne'ri angahaabwa ikigabi kyo'kuyimangira, akizi yitanga mu bwimangizi bwage. Ne'ri angahaabwa

ikigabi kyo'kutabaala abandi mu makuba, akizi batabaala ku bushagaluke.

Tukizi tuula ku rukundo

⁹ Mukizi kundana ku mutima úgushenguusiri. Ibibi, mukizi bishomba. Haliko ibiija byohe, mukizi bikania. ¹⁰ Mukizi kundana, nga baguma! Munakizi fiitirwa mu kuhereza-nia ulushaagwa. Si mutakizi luyiheereza mwenyene. ¹¹ Mutakizi yoloha mu kukolera Nahano! Si mukizi múkolera ku mitima yinyu yoshi. ¹² Umulangaaliro gwo mukoli hiiti, mukizi shambaala mu kati kaagwo! Ne'kyanya mugaaba mu malibu, munagooyere. Munakizi huuna Rurema ngiisi kyanya. ¹³ Ne'kyanya abandu ba Rurema bagaaba mu magoorwa, munakizi batabaala! Na'bageezi kwakundi, mukizi bayegereza.

¹⁴ Ikyanya abandu bagakizi mùlibuza, munakizi bagashaanira! Ee! Kukizi ba kubagashaanira! Si kutakizi ba kubadaaka. ¹⁵ Ikyanya abandu bali mu shambaala, munakizi shambaalira kuguma! Ne'kyanya bali mu lira, munakizi lirira kuguma. ¹⁶ Mutakizi yiheemya, mutanakizi yibona kwo mwe muli banabwenge! Haliko, mukizi yuvwanwa, munakizi yibiika haashi mu kukomeerana na'bagunda.

¹⁷ Mutakizi galulirana ubuligo ku bundi! Si mukizi ba no'mwete gwo'kugira íbiri biija imbere lya'bandu booshi. ¹⁸ Munakizi ba no'mutuula na'bandu booshi, nga kwo mushobwiri ku luhande lwinyu. ¹⁹ E bakundwa baani! Mutakizi yihoola! Si muleke Rurema akabe ye

gamùyihoolera ku buraakari bwage. Mukuba, biyandisirwi kwo Nahano adesiri kwokuno: «Niehe, nie mwene ukuyihoola, nganaki yihoola.*» ²⁰ Ku yukwo, mukizi gira nga kwo biyandisirwi kwokuno:

«Umugoma wawe, iri angaba ashalisiri, umúheereze byo agaalya. Ne'ri angaba anyotiirwi, umúheereze byo agaanywa.

Ikyanya ugaagira kwokwo, lyo ugamúteeza ishoni, nga kumútereka amakala go'muliro kwi'twe.†»

²¹ Kwokwo, utakizi himwa na'mabi! Si ukizi gahima mu kugira amiija.

13

Mukizi simbaha abatwali

¹ Ngiisi mundu, akwiriiri akizi simbaha abatwali be'kihugo! Mukuba, amatwali gooshi, gakabiikwa na Rurema. Ndaanabwo butwali úbuli ho, bwo atakabiika. ² Kwokwo, iri umundu angaba ali mu hagana na'batwali, iri agweti agahagana na byo Rurema yenyene ashungisiri. Ne'kyanya bagahagana kwokwo, багааба bayikululira ikihano. ³ Ikyanya abandu bali mu gira amiija, abatwali batangabateera ikyoba. Si ikyanya bali mu gira amabi, lyoki bangakizi teerwa ne'kyoba hi'gulu lyabo! Ka mulozizi ukutuula bwija, buzira kukizi teerwa ikyoba no'mutwali? Kwokwo, mukizi gira amiija, lyo naye akizi mùhuuza. ⁴ Uyo mutwali, ali mukozi

* **12:19** 12.19 Bukengeeze 32.35.

25.21-22.

† **12:20** 12.20 Migani

úkabiikwa na Rurema, gira akizi m̀gírira bwija. Kundu kwokwo, ikyanya muli mu gira amabi, mukwiriiri mumúyobohe! Mukuba, ali mukozi ye Rurema akabiika hi'gulu lyo'kukizi hana banangora-mabi. Atanahagatiiri ingooti ubusha. ⁵ Ku yukwo, mukwiriiri mukizi simbaha abatwali! Kutanabe naaho hi'gulu lyo'kuyoboha kwo bangamùhana. Si mukizi basimbaha bwo kwokwo kwo bim̀kwiriiri.

⁶ Byebyo byo binatumiri muli mu rambura. Mukuba abatwali, bali bakozi ba Rurema, banali mu fiitirwa ku mukolwa gwabo.

⁷ Ku yukwo, mukizi heerezagya ngiisi mundu íbim̀kwaniini! Umundu, iri angaba akwaniini ukuhaabwa umurambu,* mukizi rambulira imwage. Ne'ri angaba akwaniini ukubugulwa, mukizi múheereza ikibugulo. Ne'ri angaba akwaniini ukusimbahwa, mukizi músimbaha. Ne'ri angaba akwiriiri ukuhaabwa ulushaagwa, mukizi múgingika.

Tukundane mu kati ko'mulengeerwe

⁸ Mutakizi hera mu mwenda gwo'mundu yeshi, ha nyuma lyo'mwenda gwo'kukizi kundana naaho. Mukuba, iri umundu angaba ali mu kundana, iri keera agira bye'maaja ziloziizi. ⁹ Mu maaja muli ízidesiri kwokuno: «Utakizi shuleha. Utanakizi yitana. Utanakizi

* **13:7** 13.7 umurambu ziri fwaranga íziri mu tangwa na ngiisi mundu ku ngiisi mwaka. Ne'fwaranga ze'kibugulo nazo, ziri mu tangwa gira umundu ahanguulwe ukulengana ne'bya ali mu dandaza, kandi iri kulenga mu mbibi ze'bihugo.

zimba. Utanakizi yifwija ibya beene.†» Yizi maaja, kuguma ne'zindi zooshi, zishwesirwi mu lubaaja luguma úluyandisirwi kwokuno: «Ukizi kunda umutuulani wawe nga kwo uyikuuziri wenyene!‡» ¹⁰ Umundu, iri angaba ali mu kundana, agaaba keera agira ngiisi bye'maaja ziloziizi, atangaki girira umutuulani wage ubuligo.

¹¹ Kuguma na yibyo, muyiji ikyanya tukola mwo buno. Ee! Hakola siku nyingi ukulyokera ho tukayemeerera Yesu. Na buno, ulusiku lwo tugakizibwa kwo, lukola hoofi. Ku yukwo, mukwiriiri muvukage mwi'ro! ¹² Mukuba, ubushigi bukola bugaakya. Na lukula, akola bu tema. Kwokwo, tutwikirage ku mikolezi ye'kihulu! Tunayambale ibilwaniiso byo'mulengeerwe. ¹³ Tukizi tuula ku njira íkwaniini, nga bandu bo'mulengeerwe. Si tutakizi ki yifunda mu bitalaalwe, kandi iri mu bulalwe! Tutanakizi ki yeruzania mu kuyidulumbika kuguma mu biteeziri ishoni. Tutanakizi longoozania, kandi iri kugirirana ulugi. ¹⁴ Mutanakizi yitoneesagya ngiisi kwo mwangasimiisa amifwije giinyu mabi. Si mukizi yigira umugani ku Nahano Yesu Kirisito.

14

Tutakizi ki twirana ulubaaja

¹ Iri mwene winyu angaba atakaniri mu bwemeere, mukizi múyegereza naaho, buzira

† **13:9** 13.9 Kulyoka 20.13-15, 17; Bukengeeze 5.17-19, 21; Balaawi 19.18. ‡ **13:9** 13.9 Balaawi 19.18.

kumútwira ulubaaja ku byo ayemiiri. ² Ngeeka mundu mulebe angaba ayemiiri ukukizi lya ibyokulya byoshi. No'gundi, anabe atakaniri mu bwemeere bwage, anali mu lya ishogo nzobeera naaho. ³ Kwokwo, iri umundu angaba ali mu lya ibyokulya byoshi, atakwiriiri ukugayiriza uwabo, mbu bwo ali mu lya ishogo nzobeera naaho! Ne'ri angaba ali mu lya ishogo nzobeera naaho, naye kwakundi, atakwiriiri akizi twira uwabo ulubaaja, mbu bwo ali mu lya byoshi. Mukuba, naye, Rurema keera akamúyemeera. ⁴ Aahago! Uli nga nyandi, we gweti ugatwira umukozi wo'gundi ulubaaja? Si Nahamwabo yenyene ye wangadeta iri umukozi wage ayi-maaziri bwija, kandi iri ayabiirwi. Aganayi-manga bwija, bwo Nahano agamútabaala.

⁵ Ngeeka mundu muguma agweti agaharuura ulusiku lulebe kwo lwo lukuliiri izaabo. No'gundi anabe ali mu haruura isiku zooshi kwo zo nguma. Kwi'gambo mwene yiri, ngiisi mundu akwiriiri abe na'kasiisa ku byo ayemiiri yenyene. ⁶ Iri umundu angaba ali mu haruura ulusiku lulebe kwo lwo lukuliiri izaabo, ali mu luharuura kwokwo hi'gulu lya Nahano. No'wabo, iri angaba ali mu lya ibyokulya byoshi kwakundi, ali mu gira kwokwo hi'gulu lya Nahano, iri anakizi bitangira kongwa imwa Rurema. Kiri na úli mu neena ibyokulya birebe, naye ali mu gira kwokwo hi'gulu lya Nahano, iri naye anatanga kongwa imwa Rurema. ⁷ Mu kati kiitu, ndaaye úli ho halwage yenyene! Ndaanaye, úli mu fwa halwage. ⁸ Iri twangaba tuli ho, tuli ho hi'gulu lya Nahano. Ne'ri

twangafwa, tugaafwa hi'gulu lyage. Ku yukwo, tuba ho, kandi iri tufwa, tuli mu ba bandu ba Nahano.

⁹ Byebyo, byo bikatuma Kirisito akafwa, anazuuka. Kwokwo, lyo aba Nahano wa abafwiri, na wa'bagumaana kwakundi. ¹⁰ Aaho! Kituma kiki uki gwati ugatwira mwene winyu ulubaaja? Na kituma kiki ugwati ugamúshembuula? Si tweshi tugayimanga imbere lya Rurema, gira atutwire ulubaaja!

¹¹ Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru, kwokuno:

«Nahano adetaga kwokuno: “Nga kwoku nyamiri ho,
kwo na kwokwo ngiisi mundu agaki fukama imbere lyani,
iri anadeta kwo nie Rurema.*”»

¹² Kwokwo, ngiisi muguma witu, agayishuviza yenyene imbere lya Rurema.

Tutakizi hubiisa mwene witu

¹³ Ku yukwo, tutakizi ki twirana ulubaaja. Muhige naaho, kwo hatagire ikindu kyo mugakizi siitazania kwo, kandi iri kuhubiisania kwo. ¹⁴ Nienyene, nduuziri mu kati ka Nahano Yesu. Na ndi na'kasiisa kwo ndaabyo byokulya ibiri no'muziro. Kundu kwokwo, iri umundu angabona kwe'kindu kirebe kiri kya muziro, iri kinali kya muziro imwage.

¹⁵ Ne'ri wangajengeeza mwene winyu mu kukizi lya ibyokulya mwene yibyoyi, iri utakiri mwo'rukundo. Ku yukwo, utakizi ki lya

* **14:11** 14.11 Hisaaya 45.23.

ibyokulya ibyangashereeza mwene winyu, na keera Kirisito akamúfwira. ¹⁶ Ngiisi byo mubwinagi kwo biri biija, mutaleke biyiji shokoorwa. ¹⁷ Mukuba, ubwami bwa Rurema butaloziri ku byo muli mu lya, kandi iri ku byo muli mu nywa. Si buloziri naaho ku bikwaniini imbere lya Rurema, na ku mutuula, na ku mushambaalo mu kati ko'Mutima Mweru. ¹⁸ Umundu, iri angaba ali mu kolera Kirisito kwokwo, ye mu simiisa Rurema. Kiri na mu bandu, bagakizi múyemeera.

¹⁹ Ku yukwo, tukizi fiitirwa mu kukizi looza ibigaleeta umutuula mu kati kiitu, halinde tunakizi tabaalana. ²⁰ Tutanakizi leka ibyokulya bikizi shereeza umukolwa gwa Rurema. Kundu ibyokulya biri biija, haliko, iri mwene witu angahubiisibwa hi'gulu lye'byo tuli mu lya, iri twagira buligo. ²¹ Ngiisi ibyangahubiisa mwene winyu, mukizi bileka, kuba kulya inyama, kandi iri kunywa idivaayi, kandi iri ngiisi kindi kyoshi íkyangamúhubiisa.

²² Ku magambo mwene yago, ngiisi byo uyemi-iri hi'gulu lyago, ubileke bube bumbishwa mwe na Rurema. Buhiirwa, ikyanya umundu atali mu teerwa ibihamba ku byo ali mu yemeera ukugira. ²³ Ne'ri umundu angakizi lyagaga ikindu kirebe, anakizi ba ne'migangaanwe hi'gulu lyakyo, iri keera atwirwa ulubaaja kwo ahanwe. Mukuba, yukwo kukilya kwage, kutalyosiri mu bwemeere. Na ngiisi íbitalyosiri mu bwemeere, biri byaha.

Tutakizi yisimiisa twenyene

¹ Twehe, twe tukoli kaniri mu Yesu, tuk-wiriiri tukizi yigenderera ku bakiri mu ba mu bukaholwe! Tutanakizi giraga mbu tuyisimi-ise twenyene. ² Ngiisi muguma witu, akwiri-iri akizi simiisa umutuulani wage, gira lyo naye akizi genduukirwa, analonge ukukana mu kati ka Nahano. ³ Kiri na Kirisito yenyene, atâli kizi gira mbu ayisimiise, nga kwo biyan-disirwi mu Mandiko Meeru kwokuno: «Ikyanya bakakutuka, na naani, yibyo bitusi bikaba na hi'gulu lyani.*» ⁴ Na ngiisi ibikayandikwa yaho keera mu Mandiko Meeru, bikayandikwa hi'gulu lyo'kutuyigiriza, gira lyo tuba bigen-derezi, tunakanibwe mu mitima, halinde lyo tuba no'mulangaaliro.

⁵ Na bwo Rurema ali mu biika abandu mwo'bwigenderezi, anabakanie mu mitima, na niinyu, akizi mûshoboleesa ukuhuugiza kuguma, nga kwo Yesu Kirisito aloziizi. ⁶ Kwokwo, lyo mweshi mugaaba no'mutima muguma, munakizi yivugira Rurema kuguma. Ee! Ali yishe wa Nahamwitu Yesu Kirisito.

⁷ Kirisito keera akamûyegereza. Ku yukwo, niinyu mukizi yegerezania, halinde lyo Rurema akizi yivugwa. ⁸ Namûbwiraga, kwo Kirisito akayiji ba mukozi wa'Bayahudi, gira lyo ngiisi byo Rurema âli mali gwanwa alagaania bashoku-luza baabo, bilonge ukukoleka, banabone kwo ali mwemeera. ⁹ Kiri na'bandu be'gindi milala, nabo bakalonge ukukizi yivuga Rurema hi'gulu

* 15:3 15.3 Zaburi 69.9.

lyo'lukogo lwage, nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:

«Ku yukwo, ngakizi kuyivuga mu batali Bayahudi.

Na ngizi kuyimbira inyimbo zo'kuyivuga iziina lyawe.†»

¹⁰ Biyandisirwi kandi kwokuno:

«Mwe mutali Bayahudi,
mukizi shambaalira kuguma na'bandu ba Rurema!‡»

¹¹ Binali biyandike kandi:

«E bandu be'bihugo byoshi! Mweshi mukizi huuza Nahano. Mwe bandu ba mu mahanga gooshi! Mukizi múyivuga.§»

¹² Hisaaya naye adesiri:

«Mwi'kondo lya Yese, mwo mugalyoka mundu muguma.

Ye gayimikwa abe mutwali wa ábatali Bayahudi,

halinde bakizi múbiika kwo'mulangaaliro.*»

¹³ Rurema, ye mu tuma tukola no'mulangaaliro. Kwokwo, ngweti ngamúhuuna, kwo akizi mùyijuza mwo'bushambaale, no'mutuula, munabe mugweti mugamúbiika kwo'bwemeere. Kwokwo, lyo'mulangaaliro gwinyu gumùdimirira mwo ku bushobozi bwo'Mutima Mweru!

Umukolwa gwa Pahulu mu batali Bayahudi

† **15:9** 15.9 2 Samweri 22.50; Zaburi 18.49. ‡ **15:10** 15.10 Bukengeeze 32.43. § **15:11** 15.11 Zaburi 117.1. * **15:12** 15.12 Hisaaya 11.10.

14 E beene witu! Nienyene nyiji ku kasi-isa kwo mukoli yijwiri mwa'miija. Munakoli ba no'bumenyi mu kati ka byoshi. Munakoli shobwiri ukuyigirizania. 15 Kundu kwokwo, namùyandikira magambo maguma ku bukaruuke, gira njubi mùkengeeza go. Rurema akangashaanira, 16 mu kumbiika mbe mukozi wa Yesu Kirisito mu batali Bayahudi. Na buno, ngola mu kolera Rurema, mu kukizi genda ngamenyeesa Imyazi yage Miija mu kati kaabo, halinde babe ituulo lyo Rurema agayemeera, linabe keera lyataluulwa no'Mutima Mweru.

17 Umukolwa gwo ndi mu kolera Rurema, ngweti ngagushambaalira bweneene mu kati ka Yesu Kirisito. 18 Kundu kwokwo, ndangaguyihaya kwo, ha nyuma lya ngiisi byo Kirisito yenyene âli kizi kola mu kati kaani. Ku njira yage, nâli kizi deta, nanâli kizi kola kwakundi, halinde âbatali Bayahudi banasimbahe Rurema. 19 Ku bushobozi bwo'Mutima Mweru, nâli kizi gira ibisoomenza ku bukalage. Nâli kizi genda ngalenga mu bihugo bingi, mu kumenyeesa abandu Imyazi Miija ya Kirisito, ukutondeerera i Yerusaleemu, halinde ukuhika hala bwe-neene mu kihugo kye'Ririko. 20 Nyamiragi ndi mu fitirwa ukugenda ngamenyeesa abandu Imyazi Miija ya Kirisito ngiisi naaho hi'ziina lyage litazi menyeekana. Kwokwo, ndayiji kengeera nayubakira ku lotaliro keera úlukabiikwa no'gundi mundu. 21 Biri nga kwo biyandisirwi mu Mandiko Meeru kwokuno:
«Abandu, kundu batazindi bwirwa imyazi yage, bagagibona.

Na kundu batakagiyuvwa, bagagisobanukirwa.†»

Pahulu ashungisiri ukugenda i Rumi

²² Na bwo nâli kizi yigiriza abandu ba mu poroveesi nyingi, kyo kitumiri nâli kizi hangirirwa kwo ndayije imwinyu. ²³ Halikago buno, ndaaho nangaki kola mu poroveesi ze'no munda. Na bwo keera halenga myaka mingi nimùkumbwiri, ²⁴ kyo kitumiri ngoli shungisiri kwe'kyanya ngagenda mu kihugo kye'Hisipaniya, ngatee lenga iyo munda imwinyu. Tunashagalukire kuguma ku siku ngerwa, mukabuli ndabaala ku lugeezi. ²⁵ Haliko buno, ngi gweti ngagenda i Yerusaleemu, gira ngendi tabaala ya'bandu ba Rurema. ²⁶ Mukuba, abandu ba mu kihugo kye'Makedoniya, na'ba mu kye'Hakaya bakabona kwo buli bwija bakuumanie ibindu byo'kugendi tabaala Abakirisito be'Yerusaleemu ábakekeriiri. ²⁷ Bakasiima boonyene, kwo batabaalane kwokwo. Kuguma na yibyoye, kukaba nga kuyishula umwenda. Mukuba, Abayahudi bo bakatee gwanwa bashangiira na'bandu be'gindi milala ku bugashaane bwo'mutima. Kyo kitumiri abe gindi milala, nabo bakwiriiri batabaale Abayahudi ku bibagooziri ku magala gaabo.‡ ²⁸ Yibyoye bindu byoshi íbikakumanibwa, mango nyusa umukolwa gwo'kubilubula, ngabuli yija iyo munda imwinyu mu kugenda mu poroveesi ye'Hisipaniya. ²⁹ Na nyiji

† 15:21 15.21 Hisaaya 52.15.

‡ 15:27 15.27 Yabo

Bakirisito be'Makedoniya na'be'Hakaya, batâli riiri Bayahudi. Si be'Yerusaleemu, boohe, bâli riiri Bayahudi.

kwo mango mbika imwinyu, ngamùleetera imigashani yoshi íri mu kati ka Kirisito.

³⁰ E beene witu! Namùyinginga kwi'ziina lya Nahamwitu Yesu Kirisito, na ku rukundo lwo'Mutima Mweru, kwo mukizi ndabaala, mu kukizi mbuunira imwa Rurema, ku mwete gwoshi! ³¹ Mukizi múhuuna kwo mango mbika i Buyahudi, n'gakizibwe mu maboko ga ábatayemiiri Kirisito. Mukizi mbuunira na ku mukolwa gwo ngaagira i Yerusaleemu, halinde abandu ba Rurema be'yo munda bak-aguyemeere. ³² Kwokwo, iri Rurema angalooza, lyo ngayija iyo munda imwinyu mu kati ko'bushambaale, tunaluhuukire kuguma. ³³ Rurema wo'mutuula, akizi ba kuguma na niinyu mweshi. Bikizi ba kwokwo!

16

Imisingo imwa'bandu balebe

¹ Ndoziizi ukumùmenyeesa mwali witu wa Fwebe, kwo ali mukozi mwija wa mwi'shengero lya mu kaaya ke'Kengereya. ² Uyo Fwebe, mumúyakiirage kwi'ziina lya Nahano, ku njira íkwaniini mu bandu ba Rurema. Na ngiisi íbigamúgoora, mukizi mútabaala byo. Mukuba, naye keera akatabaala abandu bingi. Kiri na naani, keera akandabaala.

³ Mundamukize Pirisila na Hakila, bo tuli mu kolera Yesu Kirisito kuguma. ⁴ Yabo bombi, bâli riiri ibiringiini ukusiga amatwe gaabo hi'gulu lyani. Ku yukwo, ngweti ngabatangira kongwa. Ndanali nienyene naaho. Kiri na'bandu ba mu mashengero gooshi ga mu batali Bayahudi,

nabo bagweti bagabatangira kongwa. ⁵ Abandu bi'shengeru, ikyanya bagakuumana mu mwa Pirusila na Hakila, nabo mubandamukize.

Mundamukize no'mukundwa wani Hepeneeto. Mu bandu booshi ba mu kihugo kye'Haziya, ye kaba wa mbere ukuyemeera Kirisito. ⁶ Mundamukize na Maryamu. Yehe, âli kizi yitubanula mu kukizi mùkolera. ⁷ Mundamukize na beene witu Handoroniko na Yuniya, bo twâli shwekiirwi kuguma mu nyumba ye'mbohe. Yabo bombi, bayijikiini bweneene mu ndumwa za Yesu. Bo bakanagwanwa keera bayemeera Kirisito ku kyanya ndâli zaazi múyemeera. ⁸ Mundamukize na Hambulyato, umukundwa wani mu kati ka Nahano.

⁹ Mundamukize na Huribaano, ye tuli mu kolera Kirisito kuguma. Mundamukize no'mukundwa wani Sitaaku. ¹⁰ Mundamukize na Hapeere. Uyo, ikyanya akalenga mu magezo, akayerekana ku kasiisa kwo ali Mukirisito mwemeera. Mundamukize na'bandu ba mu nyumba ya Harisitobulo. ¹¹ Mundamukize na mwene witu wa Herodiyo. Mundamukize na'bandu ba mu nyumba ya Narikiso ábakola bandu ba Nahano. ¹² Mundamukize na Tirifena na Tirifosa, abakazi ábâli kizi yitubanula mu kukolera Nahano. Mundamukize no'mukundwa wani Pereesi. Uyo Pereesi naye, ali mukazi úwâli kizi yitubanula mu kukolera Nahano. ¹³ Mundamukize na Rufu, ikikalage kyo'mukozi wa Nahano. Mundamukize na nyina, ye naani ndi mu haruura kwo ali maawe.

¹⁴ Mundamukize na Hasingirito, na Fulego,

na Herime, na Patoroba, na Herima, na'bandi beene witu bo baliriinwi. ¹⁵ Mundamukize na Filologo, na Yuliya, na Nereyo bo na mwali wage, na Holimba, na'bandi bandu ba Rurema booshi bo baliriinwi. ¹⁶ Mukizi lamusania ku njira ikwaniini* mu kati ko'rukundo.† Na kwakundi, amashengero gooshi ga Kirisito gamulamusa.

Mukizi yiyeka na'balyalya

¹⁷ E beene witu! Namùyinginga bwe-neene, mukizi yilanga na ábali mu gira mbu bamùshombanie! Bali mu gira mbu bamùteere mu kumùhabura ku migirizo go keera mukayigirizibwa. Yabo bandu, mukizi bayiyeka. ¹⁸ Abandu mwene yabo, atakiri Nahamwitu Kirisito ye bali mu kolera. Si bagweti bagakolera amabunda gaabo boonyene! Na ku magambo gaabo manunu-manunu, bali mu lyeryega mwe'bizeeze. ¹⁹ Haliko mwehe, abandu booshi keera bakayuvwa ngiisi kwo musimbahiri. Kyo kitumiri ngweti ngashambaala bwe-neene hi'gulu liinyu. Na ndoziizi kwo mukizi ba bandu bo'kumenya ibiri biija. Si ku mabi, mukizi ba nga bahwija.

²⁰ Rurema, ye shyoko yo'mutuula, anakola bu futira Shetaani mwi'dako lya'magulu giinyu. Kwokwo, mukizi yama mutuuziri mu lukogo lwa Nahamwitu Yesu.

Imisingo ukulyoka imwa'bandu balebe

* **16:16** 16.16 Mu kigiriki, kunyunyuguta. † **16:16** 16.16 Mu kigiriki, mu kunyunyugutana mu kati ko'bweru. Yabo bandu ba keera, mu kulamusania, bàli kizi nyunyugutana.

²¹ Timoteyo amùlamusa, ye tuli mu kolera kuguma. Na kwakundi, beene witu Lukiyo, na Yasooni, na Sosipateeri, nabo bamùlamusa.

²² Na naani, nie Teritiiyo, nie mwandisi wa gano maruba, naani namùlamusa kwi'ziina lya Nahano.

²³ Gaayo naye, amùlamusa, ye mbaaziri mu mwage. Mwomwo mu mwage, mwa'bandu bi'shengero bali mu kuumana. Herasito naye, amùlamusa, ye mwimangizi we'bindu bya mu kano kaaya. Na mwene witu wa Kwarito, naye amùlamusa.

[²⁴ Mukizi yama mutuuziri mu lukogo lwa Nahamwitu Yesu Kirisito. Bikizi ba kwokwo!]

Ubwivuge imwa Rurema

²⁵ Rurema ahuuzibwe! Mukuba, ye shobwiri ukukizi mùsikamya mu kati ke'Myazi Miija ya Yesu Kirisito. Iyo Myazi Miija, yo ndi mu yigiriza mu bandu, kundu yâli yamiri ibishamiri ukulyokera keera. ²⁶ Kundu kwokwo, Rurema ayamiri ho imyaka ne'myakuula, keera anakyula kwo bulya bumbishwa bubishuulwe ku njira ya íbikayandikwa na'baleevi. Kwokwo, abandu be'milala yoshi bakalongage ukumúyemeera, banakizi mùsimbaha. ²⁷ Rurema naaho ye hiiti ubwitegeereze bwoshi. Akizi yama ali mu huuzibwa imyaka ne'myakuula mu kati ka Yesu Kirisito! Bikizi ba kwokwo!

**Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b